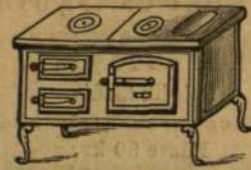

Minden háztartásban nélkülözhetlen egy jó takaréktűzhely!

A tisztelt közönség kiváló figyelmébe ajánlom e czéltől gyártott és rakományát, mely ilyeneket asztal és más alakban, valamint mindenféle kályhák és egyéb e szakba vágó tárgyakat a legolcsóbb árak és elismert legjobb szerkezetek mellett dús választékban tartalmaz.

Megrendelések pontosan teljesíttetnek. 728 (1-5)

Bruck József,

lakatos árú és tűzszerműtő-gyáros Budapest, IV. ker. (belsőváros) hálter 4. sz. Eladás nagyban és kicsinyben.

Azon szerencsések ezrei

közé, kik a legutóbbi húzásokon **Orlic R.**, mennyiség tanár, Berlinben, Wilhelmstrasse 125. játékutásai szerint

ternókat

nyertek. én is tartozom, és azt ezennel a tanár ur iránti legbensőbb köszönetem kifejezése mellett nyilvánosságra is hozom. 705 (1)

Aussee. Kinnesberger K., bádigos.

Férfi-fehérművek!

A t. férfi-világnak becses figyelmébe különösen ajánlatnak: egy kitaláló bízható fehér chiffon-ing, redőzött mellet, csak 1 frt 35 kr.;

szép, sima gilet-mellet, csak 1 frt 55 kr.;

szép, részletes vagy kereszt-redőzettel csak 1 frt 90 kr.;

igen szép, himzett mellet, csak 2 frt 35 kr.

Továbbá nagy készlet redőzött ingelő-betűtekből, chiffonból, darabonként 24, 36, 45 krajván;

ugyanazok részletesen vagy himzeve, chiffon avagy vászonból: valamivel drágábban

Fehérszövött férfi-harisnyak, 12 pár ft 1.60, 1.80, 2.20, 3. — Színes gép-kötésű 12 pár ft 2.80, 3.20, 4.50, 5.50. Nagy készlet kész gyermek-, leány-, női és férfi-harisnyakból; ugyisint gazdag választék női fehérneműekből.

Gazdag raktáramról árkonycsókák levelbeli kíváratra díj nélkül küldetnek. 693 (3-8)

UNGHER F. V. fia, Deák Ferenc-utca 5 ik szám.

Alapítvány 1835-ben.

Egy csésze kávé

csak egy új krajczárba kerül,

az általunk ujonnan feltalált hasonlevény gazdasági kávé használatát által, mely az 1873-iki bécsi világkiállításán az érdem-éremmel lett kitüntetve és a melyet most kereskedésbe bocsátottunk. — Ezen mű-kávé különösen háztartások- és kávékedvelőknek ajánlatjuk, miután az a kávé-bab hozzávegyítése nélkül is jeles ízt szolgáltat. 692 (2-3)

Teljes tisztelettel

LEITNER és GRÜNWALD,

k. sz. pótkávé- és csokoládé gyárak, Budapest,

király-utca, 69. sz.

Utánzások ellen véd-jegyük által megóvatva

Kapható minden fűszerkereskedésben.

Aldás az emberiségre

az általam feltalált gyökerező gyógymódja az iszákosság gyógyításának, mely a betegnek, annak tudatával, vagy tudta nélkül, egészsége veszélyeztetése nélkül végbe vitethetik. 730

Már ezeket kigyógyított! Szíves megbizások

Konetzky Tivadar, fűszerárushoz Gubenbe, (Poroszországba) intézendők.

T. cz. közséji jegyző uraknak.

Egy 24 éves nőtlen ember, ki már 2 év óta dolgozik közséji jegyzői irodában, mint segéd; kedvező feltételek mellett önjait, mostani állomásától — más közséjbe menni. Levelek intézendők: N. Sz. Tolnamegye, Simontornya, poste restante.

A „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, IV. egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

PERLAKY MIHALY.

Népszerű

szőlészeti és borászati kézikönyv.

Vegytani és köznevelési nyelvi nyelvi.

Számos fametszvénytel.

Fűzve 1 frt 50 kr.

LÁZAR JAKAB.

Erdészeti kézikönyv,

műszaki segédkezemélyzet, nemkülönben erdőbirtokosok, gazdaságos, községek és gazdasági intézetek számára

Fűzve 2 forint.

Dr. Pattison-féle

köszvény-gyapot

azonnal enyhít és gyors gyógyít

mindennemű

köszvényt és csúzt

mint: arc-, mell-, nyak- és fog-ájást, fej-, kéz- és térdköszvényt, tagszaggatást, hát és derék fájdalmat.

Egész csomagban 70 kr. és félcsomagban 40 kr-ért kapható.

Török József gyógyszer Pest,

király-utca 7. sz. Boka A. Árad, szerb-utca 1. sz. Heinrici F.

Pozsony, Pecher J. E. gyógyszer. Temesvár. 418 (14-0)

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Nélkülözhetlen

ISMERETEK KÖNYVE

leányok számára.

Irta

SCHATTER GYULA.

Az 5 német kiadás után fordította s a hazai viszonyokhoz alkalmazottan

átdolgozta dr. Toldy László.

Ezen, irodalmunkban mindenestire hézagpótló, mert páratlan mű, 4 kötetből áll. (I. kötet: Földrajz, 247 lap. — II. kötet: Világtörténelem és hitregtan, 263 lap. — III. kötet: Természettudományok (természettörténet, embertan, természetrajz) 275 lap. — IV. kötet: Számítás. Magyar nyelv. Magyar irodalomtörténet (a külföld irodalomtörténetével) és Műtörténelem, 312 lap.

Ajánljuk e munkát a nőnevelő-intézetek, nőiskolák és különösen minden családnak. A tartalom bősége mutatja, miszerint a legfontosabb és nélkülözhetetlen tudományok, melyek ismerete nélkül egy nő sem mondható műveltnak, e munkában befoglaltatnak. Ezen mű a német nyelvben öt kiadást ért, a magyar kiadás pedig mindenütt tekintettel a hazai viszonyokra van kidolgozva, és, szakértők ítélete szerint, igen jól. Oly mű ez, mely felnőttek s az iskolából kikerült leányoknak is nagy szolgálatot teend, s azért ajánljuk azt mindenki figyelmébe, kinek a nevelés és tanítás szívében fekszik. — Dacára a mű nagy kiterjedésének (69 8-adrétű iv többetérddel és számos rajzokkal) ára csak 4 frt van tőve, s egyes kötetek is kaphatók 1 frtjával. A négy kötet egy eszmos vászonkötésben 5 ft.

Csak a valóban jeles bir eredményével.

R. földbirtokos ur T-ben írja: „Az Ön iszákosság elleni szere hatással volt.” W. S. királyi hivatalnok mondja: „Az Ön iszákosság elleni szerének hatása meglepő volt.” D. kerekedő ur B-ben írja: „Az Ön szere, hála Istennek jónak bizonyult.” L. ur R-ben írja: „A baj tökéletesen elhárított.” Bővebb felvilágosításokért bizalommal fordulhatni: Retzlaff Reinhold, gróf-tulajdonoshoz, Gubenben 732. Poroszországban) 731

A legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltóláz ellen,

különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinintmásképp bevénem nem képesek a

Chinin-csokoládé

és a

Chinin-czukor

Rozsnyay M., gyógyszerész Aradon (ezelőtt Zombán), melyeket magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlésén Fiumében pályadíjjal koszorúzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhírű gyógyszerésztárában.

A hamisításoktól óvakodni kell! Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszorúzott készítményt kérje és fogadja el. 288 (95-0)

Budapest, április 25-én 1875.

17-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Újság és Politikai Újdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Újság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Újdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXII. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasznosított, peit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Haasensteiner és Vogler Wallischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstrasse Nr. 2 és Oppellik A. Wollzeile Nr. 22.

TOMCSÁNYI ÁDÁM.

1735—1831.

A valódi kritikának egyik alapföltétele olynemű objektivitás, mely minden külső tekintetektől s még a kor irányától is szabadon tudjon itélni a letűnt századokról s szereplőiről. Mily kevesen vannak, kik ily magasra képesek emelkedni! Annyi bizonyos, hogy a természettudományok történelmével foglalkozók nagy része nem tartozik ama választottak közé; hiszen, midőn a régibb természettudósoktól minden érdemet megvonunk, őket szeltire csak slendriánoknak, műveiket avult lomnak nevezik, — legyen bár, korunk szempontjából, igazuk: mégsem helyes és méltányos tőlük, annyira szem elől téveszteni az akkori kedvezőtlen viszonyokat, a szellemeknek dogmatikus elfogultságát stb.

Aligha tévesztem a szög fejét, ha a régiek kicsinylését egyfélé a jelenkor káprázatos gyors haladás szemléletének tulajdonítom, másfelől a tudományos szédelgők elszaporodott nagy számának; mert csak az effélék hirdethetik színtelenül a noch nie da gewesen-t, hogy kiaknázzák a közönség ujságvágyát, élénken emlékeztetve arra a Bolond Istókra, a ki

Mi egypár évezred óta kész, Belátta, hogy neki kell megcsinálni.

Átalában véve az elődök fitymálása nem igazi nagyságok tulajdona, s pl. egy Széchenyi elismerő méltánnyalattal tekinté minden idők intellektualis mozgalmait, mert ugymond „minden kornak van érdeme, s ki tagadhatja, hogy a jelenkor a régiek tudományaira alapít minden további előmenetelét, ugymint a régiek a még régiebekre az övékét, s a mai idő a jövő századoknak lesz legbizonyosabb alapja.”

Egy ilyen szerény alapvetőről, a maga korában az európai tudományosság színvonalán állott férfiról írunk jelenleg, midőn föllevenítjük Tomcsányi Ádám pesti magyar kir. egyetemi physices professornak emlékét.

Tomcsányi Tomcsányi Ádám, gyűjteményben levő önéletírása szerint (Vita Adami Tomtsányi) nem Prasiczon, mint Nagy Iván írja (Magyarország családai XI. 240), hanem nyitraiarmegyei Keményfalván született 1755 decz. 4-dikén,

TOMCSÁNYI ÁDÁM.

BUDAPESTI KALAUZ.

ÁSVÁNYVIZEK. Esküty L., m. kir. udvari szállító. Erzsébet-tér 1. sz., bel- és külföldi ásványvizek és forrás-termények legnagyobb raktára; mindenkor friss minőségben. ÁSVÁNYVIZ-KÉSZÜLÉKEK ÉS SIPHONOK. Müller L. és Wagner, Budapest, (Buda, kácsi-utca 291.) elvállalnak székgyágyárak számára teljes berendezéseket, a legújabb fűtőtelek mellett. BANK-ÉS VÁLTÓ-ÜZLETEK. Glatz, Holzwarth és Schubert, Pest, (V. Diana-fürdő; mindenféle részvények, állampapírok és sorajegyek beváltása és eladása. Vidéki megrendelések pontosan s gyorsan teljesíttetnek. DISMŰ GYÁRI ÁRU RAKTÁRAK. Márton Alajos, váci-utca, nemzeti-szállóval szemközt. Legnagyobb raktár bronz-, bór- és porcellán-diszmű-újdonságokból, a hol az ültet kényszerű verőkőre kívül vendégek is szívesen fogadtatnak.	HIRDETÉSI IRODA. Haasensteiner és Vogler, Güzellátr (ezelőtt régi színház-tér) 1-ső sz. a Haas-féle palotának szemközt. HIRLAPOK ELADÁSA. E lapok kiadó-hivatalában több mint 100-féle, — s 1830-dik évtől 1873. évig megjelent hírlapok, ezek közt: Pesti Hírlap, Vasárnapi Újság, Jogtudományi Közlöny, Pester Zeitung s Képes Kiállítási Lapok, teljes évi folyamokban jutányos ártól el fognak adni. ILLATSZERÁRUK. Vértessai Sándor, m. kir. udvari illatszerár, Kristóf-tér 1-ső szám alatt Pesten. Gazdagon felszerelt illatraktár, mindennemű angol és francia illatszer, ugyisint nagy választékban bel- és külföldi tolette-cákkak. KÖNYVNYOMDÁK. Franklin-Társulat, magyar irodalmi intézet s könyvnyomda, egyetem-utca 4. sz. a. LÁTNIVALÓK. Állatkert, közlekedés társaságokkal. Bemenet 20 kr. Budai várpalota, a várfigyelőőség közbenjárása mellett. Eszterhazy-képtár, zárva.	Nemzeti muzeum, országút; az egyes termek 9-től 1 óráig nyitva vannak. Hétfő: régiségek, kedd és szerda: képtár, csütörtök: természetgyűjtemény. Országútház, Sándor-utca. Városi vigarda, Deák Ferenc-utca. Bemenet 20 kr. Császár-fürdő, kád-, zuhany-, kő- s gőzfürdő. Heinrich-féle világíró kád-, zuhany-, kő- s gőzfürdő. MINISZTERIUMOK. M. kir. miniszterelnökség: Budavár, gróf Sándor-palota. M. kir. honvédelmi miniszterium: Budavár, ur-utca. M. kir. belügyminiszterium: Budavár, ur-utca. M. kir. vallás- és közoktatási miniszterium: Budavár, országútház. M. kir. pénzügyi miniszterium: Budavár, szat.-háromszágtér 187. sz. M. kir. földműv., ipar- s Keresked. miniszterium: Pest, aldnassor 2. sz. M. kir. közlekedési miniszterium: Pest, tükör-utca 1. sz. M. kir. igazságügyi miniszterium: Pest, Deák-utca 14. sz.	MULATÓ-HELYEK. Nemzeti színház, kecserei-ut. Opera: kedden, csütörtökön, szombaton, Dráma, népszínmű, vígjáték: vasárnap, hétfőn, szerdán, pénteken. Nemzet színház gyapjú-utca. Dráma, operetta, vígjáték. Nemzet színház a Hermina-téren. Operetta. MÉTERMÉRTÉK ÉS RENDSZER. Görög István, hatvani-utca 16. szám. Tanszerek és orvos-gyógyszerész-műszerek nagy választéka. ORVOSOK. Dr. Eiber V. Budapest, József-utca 66. számú házában, rendelő 2-4 óráig; ugyanott kapható: „Nemi élet vesélyei” című műve 1 frton, postával: 1 frt 10 kr. (Lásd a „Politikai Újdonságok”-bani hirdetésményt). ÓRÁK. Lechner József IV, váci-utca 5. sz. Lognaggyobb órákat. Árjegyzékek ingyen. Javítások jóállás mellett eszközöltenek. (Alap. 1808-ban.)	PAPIRKERESKEDÉS. Riegler József Ede, papír raktár, könyv- és könyvműgyártó Budapest, kecskeméti-utca 11. szám. SEBTAPASZ. Különös figyelemre méltó! az általunk elismert dr. Forty-féle sebtapasz Budapest: Török J. gyógyszer. urnál, király-utca 7. szám, valamint az ország minden gyógyszer. Nagy csomagára 1 ft, kisebb 50 kr. SZÁLLODAK. Európa szálloda, Ferenc József-tér. Hungária nagy szálloda, aldnassor-utca. Magyar király szálloda, Dorottya-utca. Nádor szálloda, váci-utca. Nemzeti szálloda, váci-utca. Vadászkúrt szálloda, kishid-utca. (Mind elsőrendűek.) TAKARÓPAPIROS E lapok kiadó-hivatalában, egyetem-utca 4. sz. a., nagy ívek, másszínűk írt vasutóhoz szállítva. ÜVEGERESKEDÉS. Görög István, hatvani-utca 16. szám. Üvegünnemek, asztalkészletek és tükrök.
--	--	--	---	--

tett át, s ő a természeti és technikai tudományok tanárává lett. Nyilvános rendes tanári pályáját azonban csak 1791-ben, mint a nagyváradi kir. akadémia terméztan, mező gazdaság és természetrajz tanára kezdte meg. Váradról 1798-ban Pozsonyba, végre 1801-ben Pestre tétetett át ugyanezen tantárgyak egyetemi rendes tanárává.

A következő év szept. 27-én a herceg Gallitzin Döme elnöklete alatt virágzott jenai mineralogiai társulat tiszteletbeli tagjával választá, s egyúttal az intézet igazgatója felszólította, hogy műveivel szerencséltesse a társulatot.

A magyar Természettudományi Társulat elődjének méltán tekinthető a jenai mineralogiai társulat, a mennyiben tagjai felibe magyarországiak voltak, választott magyar titkárral, felibe németek, német titkárral. Rendes, helybeli, külföldi és levelező tagjai ugyancsak meg voltak válogatva. A külföldiek közül Humboldt, Götthe, Gatterer, Macdonald, Hufeland, a magyarok közül Benkő, Diószegi, Földi, Wespérmi, gr. Festetics György, Márton István, Sárvari, Bredeczky, gr. Ráday Gedeon, Aranka, Barczafalvi Szabó, gr. Rhédey Lajos, gr. Teleki József, Mitterpacher, Tessedik nevei az irodalomtörténet útján, ma is ismeretesek. Képzeltetni, hogy abban az időben mily nagy tisztesség volt ily férfiak társaságába beválasztatni!

Tomesányira megválasztása oly hatást gyakorolt, hogy Schedius, gr. Festetics János, Schraud, Kitaibel, Winterl, Kulcsár István és Schmidt segítségével azonnal egész tűzzel hozzálátott egy természetvizsgáló társaság alakításához, melyet a jenai társulat mintájára akart szervezni hazánkban. Erről az egyletről 1802-ben „Plan zu einer Ungarischen Gesellschaft, für Naturkunde, Oekonomie und Medicin“ czim alatt egy érdekes füzetke maradt fenn; egyéb nyoma sincs, a terv csak terv maradt, a társaság nem szervezkedhetett, életbelépése előtt elfojt a közöny. **

Első nagyobb munkáját 1809-ben Budán adta ki „Dissertatio de theoria phaenomenorum electricitatis Galvanianae“ czim alatt. A galvanismus terén elsórt felfedezéseket egy testbe gyűjti ebben össze, mi főleg azért nevezetes, mert akkoriban latin nyelven egyetlen hasonló munka sem volt, mely kizárólag e tant részletesen tárgyalta volna. Ezen értekezésében, melyhez belder, budai metsző, rézkarcokat mellékel, forrásai a korabeli legjelesebb francia, angol, latin, német és olasz művek s pedig leginkább folyóiratok valának.

Hogy munkáit nem anyanyelvén magyarul, hanem valamennyit latinul írta, azt a viszonyok nyomásának s műveltsége forrásainak kell betudni, melyek között csak a magyart nem lehet megtalálni.

Igaz, hogy már ő előtte kimondá Besenyei, hogy nemzeteket csak is saját nyelvökön lehet kimivelni, — de szava mint kiáltó szó enyészett el a pusztában. Még a törvényhozás sem ismeré el a nemzeti nyelv jogosultságát. Pedig már e tájban Európa előhaladt nemzetei az emberi tudás minden ágában elalapításra, egy-

ség és következetességre törekedtek: míg hazánkban jó szerencse, hogy a rozszalkozott zsarnoki tettek képesek voltak a nemzeti szellemet legjobban kifejező történelem-, vallás- és szépirodalomnak némi elterjedést adni. Minden más irodalmi ág tulnyomóan idegen nyelven műveltetett, köztük a természettudományok is, mint praktikus életcélok elérésére szolgáló eszközök, elfogulva régies schémákban.

A nagynevű Kitaibelle együtt 1814-ben ismét egy munkát adott ki „De terrae motu in genere, ac in specie Mórensi anno 1810. die 14. Januarii orto“. A móri földrengés megvizsgálására Kitaibel Pál és Fabrici Lajossal kiküldetvén, ennek eredményeül az egyetem költségén tették közzé észleleteiket. Általánosságban szólván a földrengések okairól, áttérnek a csárgyul fölvett területre, melyet Zirczről Csákvárig, Kis-Bértlől Székes-Fehérvárig helyrajzilag igen érdekesen írnak le. Ügyesen egészíti ki e leírást a hozzácsatolt térkép Karacstól, mely csinos, de szokásszerint hibás.

Mindez azonban csak előkészület volt nagy munkájához. A hazai tudományos világot 1819-ben három kötetes természettanával lepte meg, melyet 1823—24-ben ugyanennek második bővített kiadását követett. Első kötetében a testek általános tulajdonságairól, a másodikban a különösokról, a harmadikban a világegyetemről, a földgömb és a földről, mint annak részéről értekezik. Mint művelési eszközt tekintve e művet, azáltal tűnik ki, hogy eltér a kor bevett szokásától. Tiszta fejűség s e mellett nagy szerénységre mutat ebben figyelemztetése: „si quis.... ea, quae praesentes institutiones continent, rite combiberit, is in atrium sentiae naturalis se introductum existimet“ — de csakis csarnokába, mert a tudományok birodalmában hosszasan kell buvázkodni, míg tájékozódhatunk. Kor- és korszakai meggyőzőleg hirdették, hogy a ki kézikönyveket bemagolja, az tudja is már azt a tárgyat, s e hitegetéssel a továbbképzés iránti hajlamot is kiölték növendékeikből. Másikpárt Tomesányi. Emlegett előbeszédében is arra inti tanítványait, hogy a ki többet akar tudni, az évek hosszú során át kutassa a tárgy irodalmát s ha még segítségére hívja a tapasztalatot, csak akkor pillanthat be a természet titkaiba.

Egyetemi tanár pályája fényes volt; nem ugyan anyagi javakban, mert tandíj nem lévén, merőben csak 1200 bankó forintnyi fixumára volt utalva, melyhez időnként 15 százaléknyi drágasági pótlék járult, * hanem annál fényesebb volt megtisztelő elismerésekben. Erdemeiért még 1804. novemberében bölcsészeti karunk dékánválasztatott ** az 1804 5-ki tanévre, mely azon időben a katonai év első napján, nov. 1-jén kezdődött. 1823—24-ben pedig a pesti egyetem rektor magnifikusává emelte társai bizalma, s ezzel mint tudós, a lehető legnagyobb kitüntetésben részesült.

Előadásai ekkor állottak legnagyobb hírben. Még 1810-ben előadásai nyomán adta ki Oszterhauer József „Propositiones ex universa physica et oeconomia rurali“ czimű dolgozatát. Az 1821—24 körüli évekről mondja Pauler Tivadar, hogy ez „azon idő, midőn a hazai irodalom és pesti egyetem évkönyveiben egyaránt kitűnő

* Schwartzner: Statistik des Königreichs Ungarn. III. 379.
** Magyar Kurir, 1805. I. sz.

férfiak működtek a bölcsészeti karnál, minek bizonyításul Sebedius Lajos, Tomesányi Ádám, Imre János, Horváth István neveire utalni elégségesnek tartja. “

Családi visszaemlékezések szerint modora nyájas, kedveltető volt, szeretett a nép mulatságaihoz elegyedni, a gellérthegyi népiünnepen gyakran tubusával fegyverkezve jelent meg, s a csillagvizsgáló toronyból érczeket szórt a nép közé. Hanghordozása tótos volt, de különben hibátlanul beszélt a magyar nyelvet, annál inkább hemzsegetta szarvashibáktól német beszéde; míg a latint, korához mérve, klasszikusan kezelte nagyszámu műveiben.

Pesten, 1831. júl. 24-én, 76 éves korában halt meg. Tetemei a vázi temetőben takarítottak el. Egyetlen leánya Franciska, néhai Sztárok Ignác özvegye, Budapestén mult év szept. 2-kán hunyt el élte 70-dik évében.

Tomesányi Ádám, mint életrajzából könnyen kivethető, egyetemi tanársága alatt disze volt az egyetlen hazai egyetemnek, s kortársai által elsőrendű tekintélyként tiszteltetett. Hogy ma már nem áll a természettudósok pantheonjában, szaktudománya rendkívüli haladásának tulajdonítható, mely nálánál nagyobb tudósokra is a feledékenység hamvát borította.

Dr. Ballagi Aladár.

Idegen földön.

Egy ifju néz a csillagokra,
S ajkáról sohaj lebben el,
Körötte a fenyők zöld bokra
Reá gyöngédeden felel.

Alatta mélyen, omlott sziklák
Darabjain fut a patak,
Tán a habok kínját gyanítják —
Megcsöndesült a zuhatag.

A szűles erdő zárt homályán
Bűbajos lények lengenek,
S egy édes hangra arany hárfán
Elandalítón zengenek...

Az ifju néz, de meg nem érti,
Oly ösmeretlen a zene, —
S a csillagfényt honáról kérdi,
S beszélni az sem tud vele.

A lég hideg, az ég mogorva,
Talpának oly kemény a föld,
Közömbös a fenyves vad örme,
Hol a nap alig tündökölt.

Minden, mi őt egykor szerette
S mit szeretett, oly messze van;
A hely, hol üdvét eltemette
S hol többé nem boldogtalan...

Az ifju néz s bágyadt szemében
Felforr a köny és felragyog, —
S a mint leperdül im elébem,
Látom: az ifju — én vagyok.

Pásztfi.

Czérna Tamás.

Amerikai beszély.

(Végé.)

Igazfy bíró védelmére kelt Czérna Tamásnak, s így szólt a hetvenkedő ifjuhoz: „Semmi sértettség. Csapodár ur, Czérna ur a lehető legtisztességesebben járt el ön irányában. Ő nem szándékozik ezt a végrende-

* Magyar akadémiai Értesítő, 1854. I. 11. I.

letet most mindjárt közhírré tenni, csak éppen önnel öhajította közölni azért, hogy leendő neje vagyonosságát iránt ne ringassa magát csalódásban — minden igaz ok nélkül. Ha ön szereti őt, úgy is elég oka leendő nőtül venni, habár egy fillére sincsen is, ez különben utoljára is olyan dolog, a mi nem tartozik reám és így nem is akarok beleélegyedni. De az már kötelességünk, hogy tudassuk önnel, miszerint abban az esetben, ha e házasság megtörténik, Czérna ur elő fog állani e végrendelettel s tulajdonát vissza fogja követelni,“ — e szavaknál a bíró hirtelen a homlokára tolta föl szemüvegét.

Csapodár Horáciaus tönkre volt téve, — a mennyiben még maga tönkre nem tette magát. Igazfy bíró száraz, kérlelhetetlen szigorú s tréfát nem ismerő ember volt; a mit ő egyszer kimondott, annak igaznak kellett lenni.

„Gondolja-e, bíró ur, hogy Czérna urnak lehet kilátása sikerre?“

„Elég ha önnel annyit mondom, miszerint magam biztattam őt, hogy szerencsét próbáljon“ — felelé a bíró szárazon.

Oh igen; — annyi éppen elég volt Csapodár Horáciausnak. Ő Emiliát, a maga önző felfogása szerint, csakugyan szerette, hanem azért nem az az ember volt, a ki nagylelkűt is tud lenni s őt egyetlen fillér nélkül is nőül akarná venni. Milike, a gazdag örökös, egészen más valami volt, mint az a Milike, a kinek egy krajczárja sincsen. Czérna Tamás tehát nem csalódott emberében.

Horáciaus csakhamar elhagyta Mohospatak városát s még néhány szerelmesforma levelet írt Emiliának; azután végig ment a színlelt féltékenykedés, a vele állítólag éreztetett hidegség s elhanyagoltatás megszokott s rég óta elkapottat lépcsőzetén; utoljára pedig azt írta, hogy ő tudja, hogy nem méltó Emiliára s kéri őt, hogy eljegyzőket tekintse úgy, mintha meg sem történt volna, stb.

Legalább egyszer életében csakugyan igazat mondott; ő nem volt méltó Emiliához...

Hanem Emiliának mégis kellett hozzá egy kevés idő, hogy belássa, miszerint a szerelem ifjúkori álmának is vége szakadhat egyszer. A szokásos csalódásokon ő is átesett; még mindig azt hitte, hogy Csapodár szereti őt s csakis valamelyik ellenségek fondorkodta ki ezt az egész dolgot. A zenedaráb levelei, melyeket az esti szellő leröpített a zongoráról, észébe juttaták azt a kedves pillanatot, mikor kedvese udvariasan hajolt le, hogy fölvegye és átnyujtsa neki azokat; a virágok a folyosón még mindig róla illatoztak; a nyugoti szél az ő susogó hangjait hozta feléje szárnyain; a holdvilág is mintha mindig csak az ő árnyékát rajzolta volna le a fülhomályban. Nehéz volt képzelni az életet nélküle. Milike azelőtt soha sem tudta, mi a fájdalom, de most annál nagyobb hatálylyal és szigorral érezteté az vele hatalmát.

Váltig igyekezett menekülni előle, hinni ő benne és megbocsátani neki, és valóban bizott volna is benne és meg is bocsátott volna neki halála órájáig, ha véletlenül egy hirlap nem kerül keze közé, mely Csapodár ur nősülését jelenté — igen, nősülését, s oly hamar! Ah, Horáciaus, ön még várhatott volna egy kevés ideig!

Szegény Tamás remegve nézte ama sebészi műtétet, a melyet ő maga vitt vég-

hez; szomorúan nézdelte Milike halvány arcát és levert, bánatos alakját, a mint ott ült, ismét hallgatag társává szegődve, a régi könyvtárban. Szívesen átadta volna neki kétszer is azt az egész vagyon, melyet még maga sem bírt, ha őt nevetni hallhatta volna, de már későn volt minden. Ha ő ezt előre látta volna, bizonyára nem riasztja el tőle Csapodár Horáciaust. De mielőtt egy év elmúlt volna, az erőteljes és egészséges ifju leány felgyógyult szív-fájdalmából. Ugyanaz a vérmérséklet, mely arra bírta őt, hogy „Varsói Taddeus“ históriáját a könyvtár falához csapja, mikor a történet folyamata közben a vidám jelenetet hirtelen a kétségbeesés hangja váltotta föl, ebből a bajából is hamar kiment őt. Hajdani szerelme jellemének javithatatlan hitványsága kezdett lassanként feltűnedezni előtte, bár a tulajdonképeni valónak felét sem ismerte. A tudás néha igen hathatós orvosság a beteg szívnél.

Margit nagynéne is oly hirtelen, úgy szólva erőszakosan ábrándult ki, a hogy csak kivánni lehetett, de Czérna Tamásnak sohasem tudott megbocsátani, s többé sohasem hitva meg hívós szobájába, hogy mint rendesen, ismét letiljön valamelyik szék legszélére.

Három év jóformán el sem mult, mikor Csapodár Horáciaus helye sokkal jobb emberrel volt betöltve Milikénél. Czérna Tamás megőrizte titkát, s Emiliáját — legalább hiedelme szerint — ismét biztonságban láthatá. Ezentúl már nem ment oly gyakran a könyvtárba, mert lélegzete megnehezült és szíve kínosan vert; utban volt ama esendes nyughely felé Marija oldala mellett, a melyért oly régóta eszenkedik már. Debora most már maga kezdett átjárogatni hozzá, erősítő leveket és bátorító borokat vive a betegnek. Derék, jó Debora!

Különben a boldogság nem tette keménynyé azt a jó ifju szívet, mely Czérna Tamásnak oly véghetetlenül drága volt. Emilia sohasem felejtkezett meg róla; sőt még a násznapon is elküldött hozzá, hogy nézzék meg, nem jöhetne-e el az ünnepélyre?

Nem jöhetett; igen gyenge volt már. De azt izente Deborától, hogy majd felül az ablak párkányára és onnan fogja nézni őt, mikor a templomba megy!

Milike, szép fehér öltözetében, csakugyan föl is nézett a koresma ablakára, mikor a templomba kocszott s fehér kesztyűs kezével esőket kitért annak a halvány alaknak, ki ott leste őt, a mint elhaladt.

Tamás Milikének valami tüzenetet küldött Deborától, erősen a lelkére kötve, hogy akkor adja át azt neki, ha nászutasából haza került.

„Mondja meg neki,“ — mondá Tamás — „hogy az én ajándékomat Scott „Jegyzeteinek“ II-ik kötetében fogja találni, a könyvtár harmadik polcán.“

„Irja le azt, Czérna ur, ha lesz olyan szíves; mert lássa, öregeske már az én emlékező tehetségem“ — mondá Debora.

Czérna Tamásnak csinos írása volt; egyből úgy sem volt csinos az egész emberen. Leírta tehát, és hozzá tévé: „a vad virágok között.“

S mikor a szép, büszke, boldog fiatal menyasszony haza jött, férje karján a kapott

ajándékokat ment megtekinteni. Margit néne nyomon követte őket s így szólt: „Az a szegény Czérna ur is, úgy látszik, összekapargatott egy kis pénzecsét s most neked adja mind!“

Milike ragyogó szeméi könyekbe lábadtak. Ő nem úgy vélekedett, mint Margit néne. Tamás magános, elhagyatott állapota jutott észébe és saját édes kedves boldogsága.

Fölnyitá a könyvet, s a kiszáradt virágok között ott volt az összehajtogatott papírdarab.

Ő és Margit néne együtt olvasták el azt, de nem tudták kiokoskodni értelmét, míg Emília férje föl nem világosította őket a dolog mibenléte felől.

Tehát kerek három esztendőn át éltek Czérna Tamás házában csupa kegyelemből, az ő kegyelméből!

Czérna Tamás csak vendég volt náluk, pedig jól tudta, hogy bármelyik perczen, a mikor éppen akarja, kiteheti őket a házból.

Tamás nem feledé el a régihez a maga részéről is egy végrendeletet csatolni, melyben összes vagyonát ismét Milikére hagyja — azt a vagyon, melyhez ő életében sohasem nyult.

„Hol van ő?“ — kérde Emília, egészen magánkivül — „hadd rohanjak hozzá és mondjam el neki, hogy miként gondolkozom felőle!“

„Ah kedvesem, hát még nem hallottad?“ — kérde Margit nagynéne — „Valami két héttel ezelőtt, éppen esküvő napján halt meg szegény.“

Angolból.

Sámi Lajos.

Madoesányi Pál.

1808—1875.

Közéletünk régi bajnokainak ismét egyike, — egyszersmind egy ősrégi magyar családnak utolsó sarja dőlt a sírba a mult febr. 9-kén elhunyt Madoesányi Pálban. S midőn ujdón ázott sírjára már az ébredő tavasz zöld leple kezd borulni, méltó megújítani — ha kissé későn is — emlékeztetést a hazafiak szívében.

Madoesányi Pál 1808. decz. 14-én született Madoesánban, Liptómegyében. Első nevelését a szülői gondtól nyerve, a közeli Rózsahegyre adatott iskolába. A jogi tanulmányokat a pozsonyi akadémián már 18 éves korában elvégezte, s az akkori szokás szerint patvaristaságra, Borsiczky István tencsénmegyei alispán oldala mellé ment, hol elméleti tanulmányait gyakorlatlallal egészítvén ki, alig 20 éves korában már a nyilvánosság terére lépett szülő-megyéjében. Ritka tehetsége kora érettséggel, ifjúi heve kitartó tevékenységgel egyesült, s a magyar elemeket maga körül egyesítve a megyében, az épen akkor felébredt szabadelvű alkotmányos mozgalom központjává lett e határszéli s azelőtt nagyon is félreeső és elmaradt megyében. Az ő műve volt, hogy Liptó a szabadelvű és nemzeti irányban haladó közvélemény zászlójához csatlakozott. S népszerűsége csakhamar annyira emelkedett, hogy az 1830-diki — koronázó — országgyűlésre követül akarták választani. Illesházy főispán azonban, bár a követválasztásra nézve kijelölési joggal nem bírt, óvást tett megválasztása ellen,

* A „Természettudományi Közlöny“ 1871. évf. 499. lapján Roggendorf Lexikonja után hibásan ír Varsódot Várad helyett; tanúsítja ezt Tomesányinak birtokomban lévő kéziratán kívül a „Hazai s Külföldi Tudósítások“ 1831. II. f. 8. számában közölt nekrológja is.
** Wallaszký: Conspectus Reipublicae Litterariae in Hungaria. Buda, 1808. p. 413.

mivel még nem volt teljes kora. Madocsányi sokkal szerényebb volt, mintsem az érv jogosságát be ne lássa s önként visszalépett, és csak jegyzői tisztet fogadott el a megyénél. De már az 1832-ki országgyűlésre megszűnt a fiatalságából vett érv hatálya, s ő e nagyfontosságú országgyűlésre követül küldetett. Ott a reformokat sürgető szabadelvű párt soraiban küzdött s kitűnt a fiatal követek közt határozottsága és észtehetségei által. Megyeje azzal nyilvánítá elismerését iránta, hogy az országgyűlés végeztével 1836-ban előbb főjegyzővé, 1840-ben pedig első alispánná választotta. Ez állásban fényes jeleit adta közigazgatási tehettségének, erélyének s igazságszeretetének, s három év múlva (1843.) újból megválasztatott.

Az 1848-diki mozgalom őt ismét a követek házában találta. A felelős magyar kormány Árvamegye főispánját ruházta reá s midőn az or-

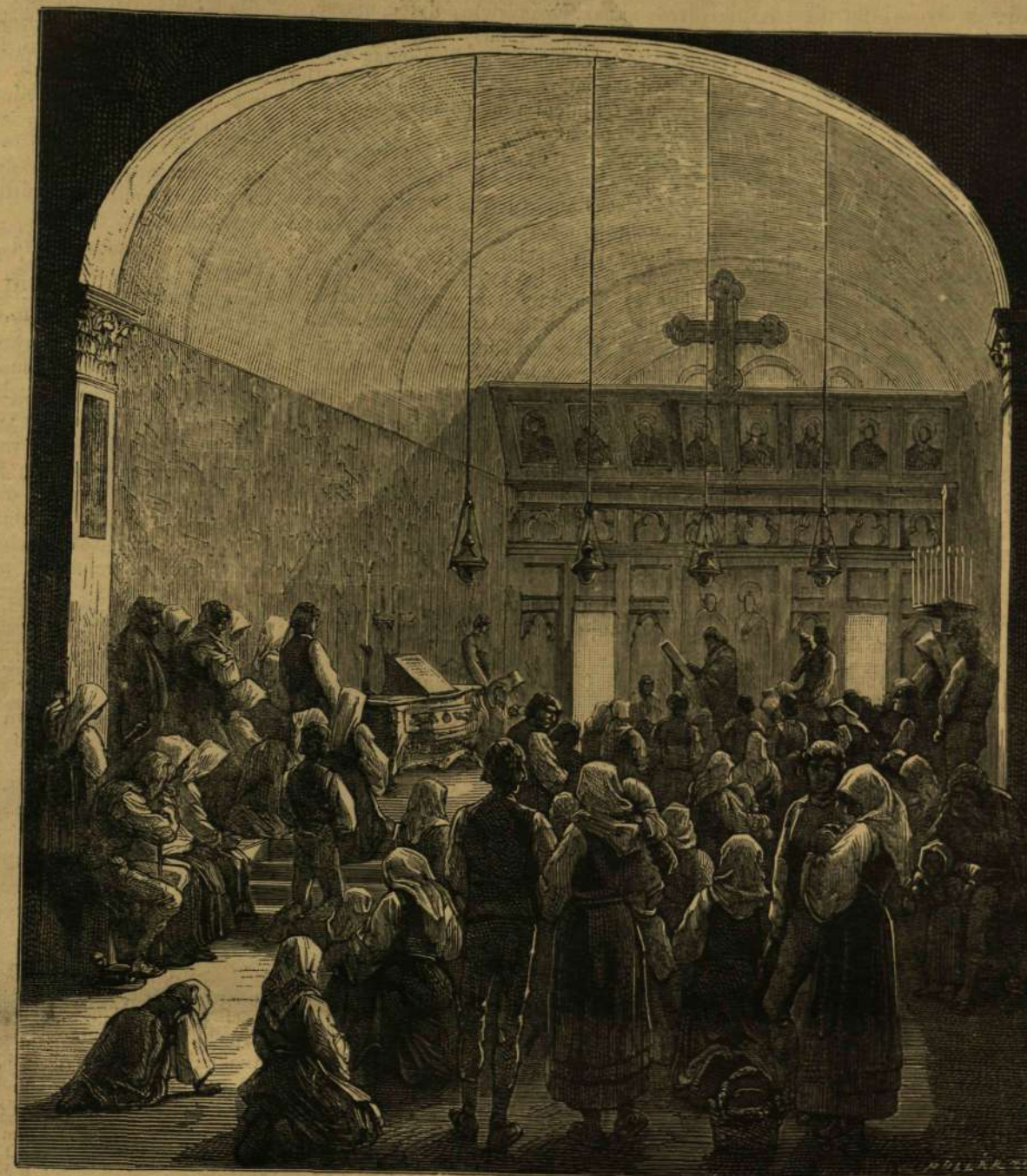
MADOCsÁNYI PÁL.

szág határait az ellenség kezdette nyugtalanítani. Madocsányi a 7 északi megye és a bányavárosok teljhatalmu kormánybiztosává nevezetett ki. A veszély perceiben bő alkalma nyílt elszánt bátorsággal párosított nyugodt határozottságát s eszélyét bebizonyítani, s jelleme erélyét és tehetőségeit a szorongatott hazájára értékesíteni. A kormány ép oly feltétlen bizalmat helyezett benne, mint a gondjára bízott terület népessége, s a vele érintkező hadcsapatok.

Madocsányi ekkor élete delén állott. 40 éves volt. Hatalmas oroszlanfejét férfias nyugalommal hordá széles vállain, melyekhez arányosítva volt minden tagja. Mozdulatai nem élénkek, de határozottak. Hangja mély, ha fölemelte hatalmas és átható, tulkiáltani képes a legnagyobb zajt. De ez izmos testet izmos lélek is lakta, ment minden beteges érzélettől, a való s a gyakorlati felfogás szolgálatában.

BOYTON KAPITÁNY ÚSZÓ-ÖLTÖNYÉBEN.

PEROI SZLÁV TEMPLOM.

A ZÜRICH MŰEGYTEM.

Leveretvén a forradalom: részeseinek menekülni kellett. Madocsányi az orosz hadsereg kellő közepében találta magát. Mig mások az ellenség elől futottak, ő merész hidegvérrel, nevével kocsijába tilt — s csupán annyi „elővigyázattal, hogy egy pápaszemet biggyesztett orrára, neki hajtott a muszka hadseregnek. Nem tartóztatták föl, s szerencsésen megmenekült a rögtön elfogatástól. Megkezdődött a forradalom emberei ellen a Haynau-féle razzia s ez elől csakugyan jó volt félre vonulni. De mihelyt az első düh, melyben mindenkit felakasztottak, a kitértek, lecsillapult: önként jelentkezett. Ítélete most is halálra szült ugyan, de kegyelem útján hat évi várórságra enyhítették. Fogsága legnagyobb részét Josephstadtban töltötte ki, egy percze sem vesztve el lelki nyugalomát s nem törve meg bátorságában. Egészsége azonban súlyosan szenvedett a börtön miatt s 1854-ben orvosi vélemény alapján Budára helyeztetett át, hogy a császárfürdőt használhassa. 1855-ben még hátra levő egy éve elengedtetvén, szabadon bocsátott. Fájdalom, a visszanyert szabadság nem adhatta vissza egészségét, s rabságának következménye súlyos lábbaj volt, melyből többé soha sem gyógyult meg.

1861-ben ismét a közélet sorompói közé hivatott a régi bajnok, Trencsénme gyé főispánjává nevezetett ki, a mitől azonban az országgyűlés — s a rövid alkotmányosdi — bevégeztével visszalépett. Az 1865-diki országgyűlésen a képviselőházban foglalt helyet a lipótmegyei rózsahegyí választó kerület részéről, s tévékeny részt vett a kiegyenlítési munkálatokban; a koronázás alkalmából Ő Felsege által a Szent István rend kis keresztjével disztítettett föl. 1869-ben, választói bizalmát nem utasíthatva vissza, bár megrongált egészsége nyugalmat parancsolt volna, még egyszer elvállalá a képviselőiséget. De 1872-ben végkép visszavonult a közélet teréről, s csak megyéje belügyeiben, különösen mint a magyar érzelmeik központja, tanácsadással vett részt. Magányát barátai s tisztelői népesítették meg. Szerette ő is a társaságot, s régi vidámsága, nyugodt kedélye nem hagyta el, ha a kandalló előtt csendes pipaszónál a multakról beszélgetett. A kandalló pedig, Liptóme gyében, nyáron sem felesleges házi butor. Házának ez volt szentélye, hol a barátság s hazaszeretet oltárán folyvást égett a tűz.

Fájdalom! a Madocsányi-ház kandalójának tüze örökre kialudt. S a tisztelt névnek nincs örököse, hogy azt új lángra gyujtán! Vajha támadjanak a fiatal nemzedékből hazafiak, minél többen, kik nyomdokain járva, türesen maradt helyét betölthessék!

— x.

A zürichi műgyetem.

Azon intézményeknek, melyek századok hosszú folyamata alatt egymáshoz sorakozva, azt eszközölték, hogy a kis Svájcz aránylag oly mostoha földjén élő s három különféle nagy nemzetiséghez tartozó polgárainak ma egy kellemes hazát nyújt a hegy-völgyes vidék, — egyik kiváló jellemvonása a józan gyakorlatiasság. A szellem fenkölt szárnyalását előmozdítani itt mintegy a természet levén hivatva, az ifjúság oktatásánál és képzésénél oly képességek kifejlesztésére irányul a figyelem, melyeknél fogva a legmostohább viszonyok között is jobban sikerüljön az egyéneknek fentartani magukat, vagy hogy úgy szóljunk: a kövekből is kenyeret teremthessenek.

Az egész svájci oktatástípus kereszttől vonuló e gyakorlati irány egyik legfőbb képviselője azon impozáns palotaszéri épület, melynek rajzát a közelebb megjelent „Budapesti technikus-almanach“-ból mutatványul mutatjuk be ezuttal olvasóinknak. Ez a zürichi polytechnikum, azon hatalmas alkotmány, mely bizonyára senkire nem tevesztí el hatását, a ki Lindau felől lépve át a svájci határt, látta a zürichi töfeletti magaslatról alá tekinteni a műipari tudományok e kolosszális templomát.

Már maga az a tény, hogy a kis Svájcz, s legfőként, hogy maga a kis zürichi kanton képes volt ilyesvalamit létre hozni, eléggé tanuskodik ama hajlam komolyságáról, mely kis hazája természeti kincseinek mennél teljesebb fölhasználására ösztönzi a svájci polgárt, a ki, mert szabad s független akar e kis hazájában lenni, a természeti erők fölhasználása által előbb az erre szükséges anyagi hatalmat is megszerezni kívánja a maga számára.

De még sokkal inkább tanuskodik e törekvő komolyságáról magának a díszes intézetnek belső kiállításai és felszerelése.

Az ilyeszerű tanintézeteknek csak illő eszközökkel és kellő tanerőkkel ellátása esetén lehetvén kívánt sikere: mind a két tekintetben fejedelmi bőkezűséggel járt el a kis állam, a mit eléggé bizonyít az is, hogy az alig egy évtizeddel ezelőtt, t. i. 1864-ben, Semper műépítész terve szerint épített fiatal intézet már is két-három világrészre terjedő hírnevet vívott ki magának. Tanárai Német- és Franciaország legjobbjai közül vannak összeválogatva, tanítványai nemcsak az ő világ legátvალაბb eső részeiből, hanem az új világ gyakorlati foglalkozás polgárai közül is igen szép számmal vannak, s épen Magyarország is legnagyobb részt ez intézetnek köszöni azon újabb műipari erőket, melyekkel részint az elméleti téren a tanári székeken, részint a gyakorlati építészeti és gépészeti mezéjén gazdagodott.

Vajha azon nyomorúságos vándorolgtatás és bérházakban való szorongás helyett valahára már a nagy Magyarország egyetlen műgyeteme is fontosságához illő saját épületébe lenne elhelyezhető. Mert „forma dat esse rei“. Svájcz a produktív művészeteknek emelt előbb illő lakóhelyet; — mi pedig a vámolás inproduktív mesterségének emeltünk több milliókba kerülő nagyszerű palotát.

Isztria és Dalmácia.

III.

Peroi; montenegróiak és görögök. Dignano.

Első közleményünkben említettük volt, hogy Dignano környékén a XVI. század óta egy hitszakadár görögökből álló gyarmat létezik, mely a katolikus hitű lakosság közepette érintetlenül őrizte meg hitvallását mostanáig. E gyarmat Peroi faluska, melynek lakói montenegróiak és hitszakadár (schizmatikus) görögök. 1685-ben, ama borzasztó járványok egyike után, melyek a kis helységet annyiszor elpusztították, Pezzaro János velencei dóge a kattarói öbölből és a Fekete-hegy vidékéről (Montenegró) bizonyos számú családokat hívott meg az elpusztult Isztria benépesítésére, s a Trieszti-öbölben, Saloore környékén jelölt ki egy területet számukra. Montenegróban a föld fekete, Salooreban vörös: a települők tehát inkább Peroit választották, melynek fekvése nagyon megtesztet nekik. A települők hét külön nemzetséget alkottak, melyek eleinte nagyon ki voltak téve a francziskánusok s más rendbeli papok térítési kísérleteinek, a mely kísérleteknek azonban ők mindig makacsul ellene szegültek. A kormány védelmezte és pártfogolta őket; hitüket megtartották s egy pópát is hozván magukkal, megalapították egyházukat. Nemsokára újabb területeket osztottak ki közöttük, s végre megvetették alapját annak a mostani gyarmatnak, mely ma negy-öt század lelket számlál. Az általuk követett hitvallás miatt csupán egymás közt házasodnak, úgy hogy Peroi valóságos egy kis szigetnek tartható a római katolikus lakosság közepette.

„Peroi lakói, arczjellegük magas, csontos alakjaik, barna színűk, meglepő tisztaságuk, szívéllyességük és vendégszeretők után ítélve, ma is egészen montenegróiak“ — írja utazónk, ki, úgy látszik, a montenegróiak iránt igen is kedvező véleménynyel viseltetik. Fáradszátlan munkások lévén, tisztességesen éldegélnék földjeik ter-

méséből; erkölcsösebbek és vallásosabbak lévén szomszédaiknál, egyszersmind külsejre is több gondot fordítanak és jobban táplálkoznak, mint ezek.

„Epen az isteni tisztelet alatt érkezünk Peroibe; a görög templom külsején semmi jellemző sem látható, de belseje mind azzal el van látva, mit a schizmatikus hitfekezett vallásos szertartásai megkívánnak. Tarka rongyokba öltözött fiúk segédlete mellett fiatal pápa végzé a szertartást, nagy komolyan, feltűnően halvány, kiaszott, lázas kifejezésű arccsal, mellig erő hosszú fekete szakállal, mely nagy virágú persa szövetből készült dalmatikájára (misemondó ruha) hullámozott alá.

„A templom szegény; a kórusban újabb készítésű olaszfal rejte el a sekrestye ajtaját; a görög szertartás kívánalma szerint díszített kissé szegényes oltárnak ily helyen valóban meglepő függetlét egy XV. Lajos idejéből származó fiokos szekrény képezte, mely sajátosság ellenében állt a görög liturgia szent képeivel, a melyek aranyozott alapra voltak fölmácolva.

„Peroi lakói nagyon vallásosak és a bűntöket szigorúan megtartják; nagy ünnepek alkalmával előszedik nemzeti tánczaikat és játékaikat s karneválok is megtartják eredeti jellegét. De régi nemzeti szokásaikból mit sem tartottak meg, bár mind szakálluk, mind kalapjuk alakja egészen más, mint a felsziget többi lakóinál.

„Házassági szertartásaik nagyon érdekesek; mindnyájan rokonok egymással, minthogy a XVII-ik század óta mindig csak egymás közül nőültek. A nőül kérés többnyire karácsony előtt eső utolsó vasárnapon történik, a mikor a legény, minden meghívás nélkül ama leány szülőihez megy, kit jegyesül szemelt ki. Az öregektől vacsorát kér; ha szívesen látják, a következő vasárnap is eljön, de már ekkor maga hoz egy kis harapni valót magával. Ha úgy veszi észre, hogy e második napon is tetszik a szülőknek és választottjának, harmadszor is fölkeresi őket, még pedig atyja, anyja és a pápa kíséretében, és ekkor már karika gyűrűt és egy pár birkát is hoz magával.

„Értekezés után meghatározzák az összekelés napját, melyet megelőzőleg még sok mindenféle ezítrábnál ezítrább szertartást visznek véghez. Azoknak körülményes elbeszélése igen hosszadalmas lenne, de annyit megjegyezhetünk, hogy e szokások mind nagyon régiek s mégis változatlanul megmaradtak. Annak a családnak a feje, melyhez a menyasszony tartozik, ez utóbbinak fölkeresésére ugynevezett sztariszvatot (küldöttség feje) nevez ki, azután több gevert (unoka fiú), egy Caria csárt (záslótartó) és több szvatovit (egyszerű kísérek). A szertartás maga jelképi jelentőségű, s a rá következő lakomák mind különböző bevett szokások szerint mennek végbe, melyeket szigorúan megtartanak.“

A nászünnepély további leírását Noé Henrik német utazónak „Dalmácia és szigetvilága“ című érdekes művéből igatjuk ide: „Mikor a meghívottak a lakadalmas ház kapujához érkeznek, mindenkélt puskalövéssekkel jelentik megérkezésüket. Mire a szvatovik elejék mennek s így szólnak:

„Szerencsés megérkezést, barátaink! Lépjétek be!“

A vendégek a fiatal menyasszonynak új öltözetet hoznak, hogy átöltözködhessék s nászruháját ne piszkolja be. Azonközben így szólnak: „Oh barátaink, hol vannak embereink, szetretnök látni őket.“

E szavak után megjelenik előtök a menyasszony, meghajtja magát, üdvözlí és megcsokolja őket s a hozott ruhát átveszi. A völgegy pedig és a szvatovik kendőkkel ajándékozzák meg a meghívottakat.

Mikor az evés ideje megérkezik, a pápa megáldja az asztalt és az ülőhelyeket egyenként, mielőtt a lakmározás kezdetét venné. Senki sem iszik addig, míg a sztariszvat el nem mondja köszöntőjét, mely következőleg hangzik:

„Igyunk erre a nagy és boldog órára. Segítsen minket az isten mindig és mindenütt, minket úgy, mint rokonainkat és barátainkat itt körülünk.“

Ekkor kiissza tökökből a s többiek is utána mindnyájan.

A vendégek addig nem távoznak el a házból, míg az ugynevezett meleg ételt is föl nem találják, a mi forrón főtt bárány- vagy ürüfe-

jekből és lábakkól áll, míg az állat gyomrát és beleit buzaliszttal és mindenféle fűszerekkel jól elkészítve a szvatovik már az előtt való este falatozták föl.

Vacsora előtt mindnyájan megmossák kezüket, mihez a vizet a menyasszony adja nekik. Ők pedig pénzdarábokat vetnek a moszdótalba, kiki annyit, a mennyit vagyoni állapota megenged.

Utazónk Peroiból gyalog ment Dignanoba, hogy a táj szépségeiben kényelmesebben gyönyörködhessék. „Epen a nagy mise idejére érkezünk Dignanoba“ — írja Yriarte. — „Beleptünk a templomba, mely óriási arányú s terjedelmes műemlék a velenceiek idejéből. A templom fehérre van meszelve. A népsokaság, mely a templom hajóját elfoglalja, úgy egy tömegben látva, fekete színű. Valamennyi nő fekete selyemmel becsüztet csinos vászonkamarát (főkötőt) hord, a férfiak öltözetén semmi feltűnő vagy jellemző nincsen; pár szérföltött rongyos, majdnem festőileg rút koldus morog az oszlopok tövében térédelve s tüntetőleg mutogatva rongyaikat és testi fogyatkozásait. Öldölvást meg a környékből bejött szláv parasztok állnak egymás mellé sorakozva. A renaissance-korból származó velencei oltár lépcsőzetű több csoportra oszolva és a legkülönbözőbb helyzeteket véve föl, hol a szentély árnyékában fennállva, hol pedig letérdelve vagy földre borulva, mintegy harmincz-negyven mindkét nemű s a legkülönbözőbb kora és viseletű paraszt figyel a misére buzgó áhitattal s képez valóban ecsetre méltó érdekes képcsoportozatot. Az első képtárgy mindjárt az a szegény asszony lehetne, kit nyomorult eszéában fia vonszolt ide; a buzgó hívők lábainál kosarak, élelmi szerek és zöldségek vannak sorba rakva.

Az egész kis város (Dignano) földművelésből él; csak csekély terjedelmű ipara van és a legtöbb fogyasztási szerekért Triesznek s az olasz tengerparti helységeknél adózik. Főképen tízi fával kereskedik. Jó esztendőben egy kis bort, faolajat és árpát is terem a föld, hanem azt el is fogyasztják mind a legutolsó cseppig vagy szemig, de kívülről csak a háztartáshoz szükséges tárgyakat és szerszámokat vásárolják. A lakosság elég távol esik a tengeről arra nézve, hogy ne abból éljen közvetlenül, de közvetve mégis használ az neki, egy részt mint közlekedési ut Fasana felé, másrészt, a halászat által, mint egyik élelmi forrás.

„Keresztül-kasul bolyongtuk a csinos, tiszta és elég nagy várost, mely inkább megérdemli ezt a nevet, mint a tartomány belsejében lévő nagyobb helységek legtöbbje. A városnak már külseje is a jólétnek bizonyos mérvéről tesz biznyságot; eleven mozgalmasság, valódi élet uralkodik itt; meglátszik, hogy az emberek a föld termékeiből s kis terjedelmű bár, de jövedelmező üzletről élnek. Az utcaajtókban különös hajviseletű csinos leánykák ülnek; fürteik szép filigrán-művi ezüst hajtűkkel vannak felítve s nyakukon és mellükön arany- vagy ezüst-lánczok s másféle ékszerek ragyognak.“

Az úszó város.

Verne Gyula regénye.

II. Fejezet. Mi volt a Mac-Elwin Fábiant búsító?

A Great-Eastern méltóságosan lebegett tova a víz felületén. Haladása lassabb volt, mint a rendes gőzösöké, s mozgása sokkal egyenletesebb. A tenger maga sem bírta egykönnyen hímálni e hajó-szörnyet. Fedélzet azért sokkal kellemesebb sétáló hely volt, mint a tengeri hajóké rendesen, s kivált reggelként egy városi piac népes és mozgalmas képét tüntette föl. Délelőtt mindenki meg akarta tenni a maga sétáját. Pontban délkor kürtöltek, a mi a villás reggelire (lunch) való jeladás volt. Akkor mindenki az éttermek felé tödült. Első nap egy terítékre tetté a névjegyet s ezzel megvolt a helyfoglalás. Naponként négyszer szólt hasonló jeladó kürt: félkilenczkor reggelire, délben a lunchre, négy órakor ebédre, félnyolczkor théára. Ilyenkor a fedélzet egyszerre kiürült s mindenki sietett elfoglalni szokott helyét. Utasunk Fábiant és Pitferge orvos között ült, Fábiant mellett

Corsican kapitány. Együtt alkottak egy kis társaságot.

Az orvos igen kellemes utitársnak bizonyult. Dolgok és emberek körül egyaránt éles szemlélő volt, s észrevételeit a mily tanulságosan, szintoly élevesen is tudta előadni. Érdekes volt hallgatni, mikor a Great-Easternről beszélt, melyről meg volt győződve, hogy utoljára is nem lesz jó vége.

— Hát nem tartja elég szilárd alkatúnak?

— Dehogyan nem! nagyon is szilárd. Olyan mint egy óriás, melynek roppant a termete, de nincs hozzá való ereje. A Great-Eastern gépezete is gyöngye ily roppant testnek. Meglássák: jusson csak egyszer örvénybe, gépei nem bírják kihozni belőle.

Még érdekesebb volt, ha az emberekről beszélt. A hajón levő utitársak közül nagyon sokat ismert, még többről tudott valami jellemzőt — s a kit nem ismert és a mit nem tudott: azt kitalálta. Más ember szemében valamennyi utas mind egyenlő volt; hisz az ismeretlenek tömegéből a közönséges szemlélő előtt nem válik ki különösen egyik alak sem. Pitferge doktor szemében mindenki eredetiségtől volt; s ő ezt nem csak állította, hanem be is tudta bizonyítani; mindeniknek arczán felismerte a jellemzőt, sőt a torz-vonásokat, mindeniknek világi állását, helyzetét, sorsát össze tudta kötni jellemé sajtáságaival. Gyakran, ha barátink közül egyikkel vagy másikkal félre ült a nagy salon egyik oldal-kerevetén, míg tőlük távolabb s előtök a tömeg zajongott, mintha csak előtte vonulna el sorban valamennyi, úgy vette bírálat alá. Például, egy ily párbeszédből:

— Doktor, ön mindenkit ismer! Látja azt a kis embert, fenhordott orrával, írgve forogva mint egy szélkakas; hosszú fekete kabátban, de kissé rövid nadrággal? Nem ismeri?

— Az egy protestáns lelkes; tekintélyes ember Massachussettsben. A felesége elébe megy, a ki nevelő volt s egy nagy családi pörben igen előnyösen engedte magát kompromittáltatni.

— Hát az ott, ama gyászos alak, elmerülve gondolatiba?

— Számításai van elmerülve. Ez az ember mindig számít; mindig, mindig.

— Szántani földadatokat?

— Dehogyan! a vagyonát. Tekintélyes ember. Gazdag, New-Yorknak egy egész városrésze épült az ő telkein. Ez az ember minden percében tudja, s fejében nyilván tartja összes vagyonát, pénzben és értékben. Ezelőtt egy fertály órával egymillió hatszázhuszonötezer háromszáz hatvanhét és fél dollárja volt. Most csak egymillió hatszázhuszonötezer háromszáz hatvanhét s egy negyed dollár erője van.

— S honnan ered e változás a vagyonmérlegén?

— Mert épen most szítt el egy 30 garasos szivart.

Ezután egy kis csoportra került a sor, mely egymás közt beszélgetett.

— Ezek a nyugoti partvidékekről való emberek. Aza magas, a ki egy főkönyvvivőhez hasonlít, nagyon tekintélyes ember: a chicagói bank igazgatója. Mindig egy album van a hóna alatt. Gondolja: bankszelvények vannak benne? Nem. Szeretett városának nevezetesebb részletei vannak ábrázolva benne. Roppant büszke reá — s méltán. Olyan város, melyet 1836-ban alapítottak egy pusztaság közepén, s mely ma négyszáz ezer lelket számlál (bele értve az övét is) — megérdemli, hogy büszke legyen rá valaki. Az a másik: a kis vézna ember; nem nézne ki belőle, hogy egykor kisbéres volt, a ki szántott. Aztán egy napon arany barázdát kezdett szán-

tani — s ma már milliókba megy be a vagyonának a számjegye. Tekintélyes ember.

— Hát az, a kinek a feje folyvást úgy billeg, mint egy kakukk az órán?

— Oh, az ám a tekintélyes ember! Az a hires Cokburn, a nagy statisztikus, a ki mindent megmért, megszámlált, kiszámított és osztályozott. Ártalmatlan örlött. Beszéljen vele s megmondja, hogy egy ötven éves ember hány font kenyeret evett meg életében s hány köbméter levegőt lélekezelt ki, abban mennyi szénsavat s mennyi légenyt. Megmondja hány negyedrét kötetre menne, a mit egy temple-bari ügyvéd élethosszanta beszél; megmondja hány özvegy van az egyes országokban s a világon, hány megy át naponként a londoni hidon; s hogy mily magas pyramist lehetne rakni a sósáhlób, a mit az Egyesült-államokban évenként elfogyasztanak. Elmondja . . .

A doktor így folytatta volna még sokáig, ha épen akkor egy fiatal pár nem megy el előtük, kik nyilván új házások voltak még, de mintha már is meg kezdenék unni egymást.

— Ezek, uram, Peruból valók. Egy-éves házások már; most fejezik be nászutjokat, melyben az egész földet megkerülték. Egybekelésük estéjén indultak el Limából. Imádták egymást Japánban, szerették Ausztráliában, tűrhettek Franciaországban, veszekedtek Angliában s el fognak válni Amerikában. Ez a fiatal férj is abban a nézetben van, mint ama fekete bajszos magas uri ember, a ki ön kétségkívül katonatisztnek vélt: pedig mormon pap, Hatch ur, a szentek városának egyik legkitűnőbb predikátora, de a ki magára nézve azt tartja, hogy az asszonyból elég egy; nincs is neki több csak egy felesége. Megígérte, hogy valamelyik nap előadást fog tartani a nagy szalonban.

— Tele lesz, fogadom.

— Ha csak a kártya s kocka el nem vonja a hallgatóság nagy részét. Tudja, a hajón nagyban foly a játék. Ott látni még igazi alakokat; tanulmányozásra méltó eredetieket! A többi közt nem vett észre egy igen rossz képű, kellemetlen modoru angolt, a ki — úgy tetszik nekem — vezérszerepet játszik a játékosok közt. Drake Harry a neve, egy kalkuttai üzér fia, játékos, korhely, kicsapongó, verekedő, párbajhős, meg lehetősön bukott ember s valószínűleg új szerencsét próbálni megy Amerikába. Nézze, ott van! mily szemtelen a tartása, fellépése. Roppant ellenszenves ember!

Igy csevegett Pitferge tudor, napról napra. Barátunk, a mint elvált tőle, barátját Fábiant kereste föl, a ki a fedélzetén talált egy karfára hajolva s a víz hullámjatekának szemléletébe merülve.

— Nézd, — mondá — mily felséges barázda! s a mint megkanyarodik, mintha betűket írna le; nézd csak: ott egy l, ott meg egy e. Nemde? valódi betűk s mindig ugyanazok: l, e.

Fábiant e képzelődés fölizgatta. Egyszerre elugrott a karfától s megragadva barátja karját, suttogá: — „Jer, ez a mélység csábít engem!“

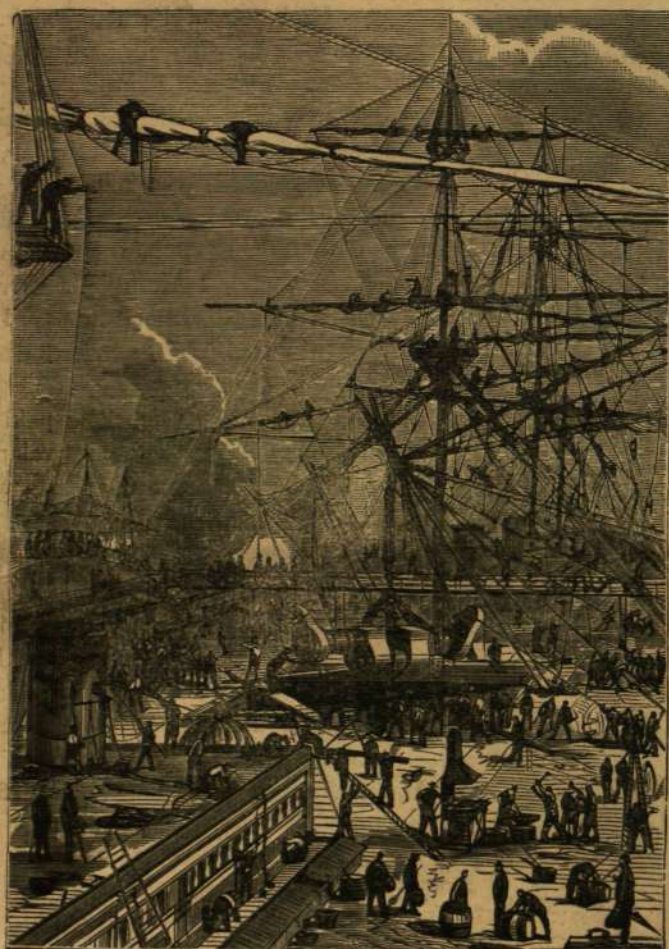
Barátját mind ez megdöbbenetette; s elhatározá, hogy meg kell tudnia a valót.

Másnap egész nap nem látta Fábiant. Elment szobája ajtajához több izben s a barátság jogánál fogva ott hallgatózott, míg meggyőződött, hogy szobájában van s föl s alá jár vagy hevercsz. Néha ki nem állhatta az idegen arczokat s ilyenkor nem jött ki a fedélzetre; de ez nem nyújtott okot aggodalomra. Magányt keresett: ennyi az egész.

Napközben a Fábiant másik barátjával, Corsican kapitánnyal találkoztott s együtt hosszasan sétálgattak a fedélzeten. Közös barátokról beszélgettek.

— Szegény Fábán! — mondá Corsican. — Alig egy évvel ezelőtt az emberek legboldogabbikának mondhatta magát! s most a legszerencsétlenebbike!

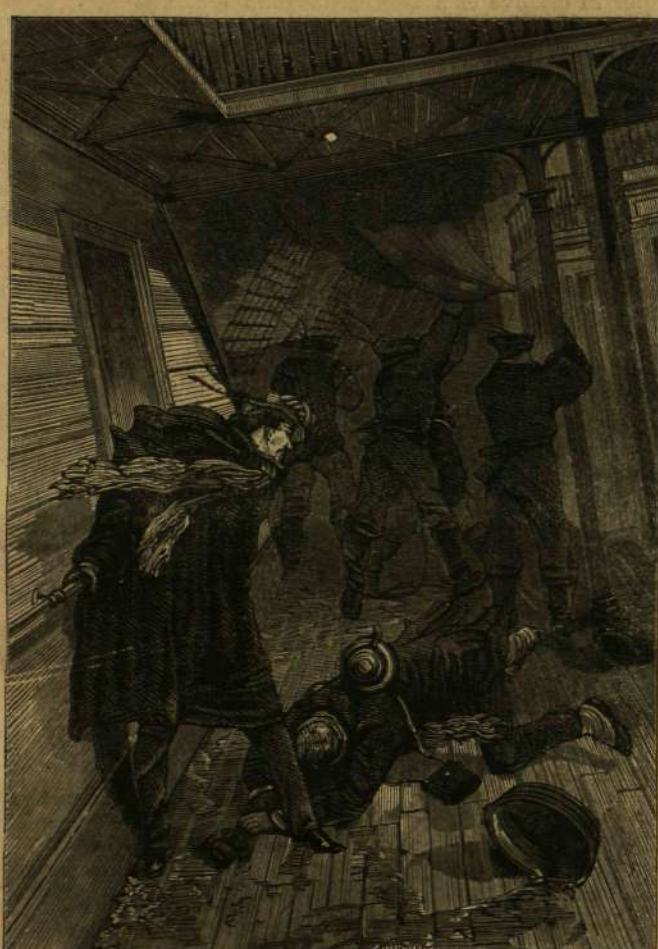
Ezután röviden elbeszélte, hogy barátjuk Bombayben egy fiatal leánynyal, Hodges kisasszonnyal ismerkedett meg. Szerették egymást. Boldogságuknak semmi sem látszott utjában állani, midőn a leánynál, atyja megegyezésevel, egy kalkuttai úzár fia lépett fel körül. Ez rég kicsinált dolog volt a szülők közt mind a két részről. Hodges ur különben is hideg, számító, érzéketlen ember, akkoriban igen kényes helyzetben volt kalkuttai üzletbarátja irányában, s ennek módjában lett volna őt talán tönkre tenni. E házasság igen alkalmas volt a dolgot rendbe hozni, s az apa, pénzügyeinek feláldozta leánya boldogságát. A szegény gyermek könyei nem akadályozhatták meg az egybekelést, kezét oly embernek adták, a kit nem szeretett, s a ki valószínűleg szintén nem szerette őt. Merő üzlet volt az egész, és pedig, a mint később bebizonyult,

A fedélzet.

szobákban lehetetlen volt megmaradni, annyira ingottak. A podgyások csak úgy ugráltak ide, oda. Az utasok kénytelenek voltak a szabadba menekülni. Ismerősünk is, nagy nehezen ajtajához vánszorogva, kinyitotta azt, s a setében tapogatózva a felvezető lépcsőhöz vonszolta magát. Csaknem térdén csuszott fel a lépcsőn, mert talpon nem bírt megállni. A fedélzet a sűrűn leereszkedő ködtől annyira sikos volt, hogy nem lehetett végig menni rajta. A karfához kellett fogózni folyvást, ha elesni nem akart. Egyszerre egy emberi test gurult a lábához. A félhomályban ismerősét, Pitferge orvost ismerte meg a nagy nehezen térdre támaszkodóban.

— Látta, szolt ez, nem megmondtam, hogy a Great Easternen csak úgy ki vagyunk téve a vihar játékaiknak, mint akármely hitvány kis hajón! A hajó falai, ingadozásukban, negyven foknyi szögletet írnak le, és pedig oly gyorsasággal, mely másodpercenként egy métert és 744 millimétert tesz. Ilyen testnek erősebb ellentállás kellene, de ha nincs magához való ereje!

Egy emberi test gurult lábához.

AZ ÚSZÓ VÁROS.

rosz üzlet. A férj elvitte nejét, s a szegény Fábán azóta, bánatba merülve, folyvást szenvedett, majdnem halálosan a csapás alatt; de nem látta többé szerelme tárgyát.

— Mi volt a Hodges kisasszony keresztneve?

— Ellen, — volt a válasz.

— Most értem a habok l és e betűit. S hogy hívják a férjét?

— Drake Harry.

— Drake! Hísz ez ember itt van velünk a hajón.

— Hogyan, itt? Bizonyos ön ebben?

— Bizonyos vagyok. Ismerősünk, a ki mindenkit ismer, Pitferge tudor, mutatta őt nekem.

— Adja az ég, szolt Corsican, hogy ő és Fábán is találkozzanak! Szerencsére, nem ismerik egymást. Legálább Fábán, tudom, nem ismeri Drake urat. Csak nevét ne ejtse ki előtte valaki!

A következő éj, — a negyedik mióta megindultak — rendkívül rossz, viharos volt. A hajó

Ezalatt feltámbáskodott térdeiről, s ő is a karfához támaszkodott, nehogy újra elesse.

A szél délig tartott. Mihelyt megszűnt, a hajón visszatért a rendes társas élet. Ez a hajói élet sajátossága: egy perczben veszély, a következőben minden feledve; gondtalan vidám zajos élet. S ez ellentétet sehol sem váltakoztak nagyobb mértékben, mint abban a víz színén úszó városban, melynek Great-Eastern volt a neve.

(Folyt. köv.)

Egy veleg.

Recepte mint orvos. Tudvalevőleg a khinaik le szokták írni imádságaikat, vagy készen veszik azt leírva, s úgy égeti meg kiki a maga istene előtt s ezzel vége van az ájtatosságnak. A londoni „Medical Record” szerint a tatár orvosok még ennél is tovább mennek, s ha nincs kezük ügyében orvosság, magát a receptet adják be a betegnek. A papirt megnedvesítik, apró labdacokká gömbölyítik és úgy nyelik le a beteggel. A tatár orvosok nézete szerint akár az orvosságot, akár pedig a rendelvényt vagy a betegségnek papírja

leirt nevét veszi be a beteg, az teljesen mindegy. Ha pedig papír sincs kéznél, egy darab deszkára írják le a rendelvényt, vagy a betegség nevét színes földdel vagy krétával, ezután a deszkát lemosásuk s az e célra használt vizet itatják meg a beteggel.

— A budapesti egyletekről érdekes adatokat közöl a főváros statisztikai hivatalának kimutatásai: közöl a közelebb megjelent füzet. E szerint ezelőtt két évvel (1873-ban) 157 egylet volt a fővárosban, köztük 35 jótékony és 56 önszegélyző. Az összes budapesti egyletek közt csak kettő van, mely a mult században jött létre: a pesti lövészegylet 1703-ban és a budai lövészegylet 1766-ban. Századunk harmadik tizedében lendült föl az egyletek ügye. Széchenyi István ekkor alapította a lovar-egyletet, a nemzeti kaszinót, s veté meg alapját a magyar akadémiának. A negyvenes évek szintén szép sikert mutatnak fel. 1835-ben alakult az országos gazdasági egyesület, 1836-ban a Kisfaludy-társaság, 1839-ben a gyermekkórház, 1840-ben a zenede, 1841-ben a természettudományi társulat, 1842-ben az orvosok egyesülete, 1846-ban a budai olvasó egylet „a magyar szépirodalom gyarapítására.” Az ötvenes években hanyatlás állt be, s 1851-től 60-ig mindössze tizenhárom egylet keletkezett. A hatvanas években beállt nemzeti ébredés

Kérelem

a magyarországi első kőkori maradványok ügyében.

I.

Azért, mivel valamiféle régiség hazánk gyűjteményeiben nem található, még nem következik, hogy az hazánk területén egyáltalán nem is léteznék. Bizonyítja ezt az az egy tény is, hogy a párisi világárlatig a nálunk oly annyira elterjedt obsidián-északözök sem voltak ismeretesebbek, és ha Szabó Samu tanár nekem Párisban egy obsidián kőmagot nem mutat, és ennek következtében a szakírókat keresésre nem buzdítom, talán mai napig sem tudnók, mily érdekes példányokat tartalmaztak a nemzeti múzeumi s a debreczeni ásványtárak, s mennyire el vannak terjedve Zemplénben, Beregben, Szabolcsban az obsidián szilánkok.

Hasonlólag sokáig töprenkedtem azon: vajjon nem léteznek-e tűzkő kések Magyarországon? és örökké kénytelenek leszünk-e hazánk legrégebb lakóit csak a eszizott kövek, a lánzos-lapos-mennykövek és az istennyilak korától fogva datálni, és hazánkban az őskőkorszakban való pusztaságát avval indokolni: hogy még azon korban nagy beltengerek lepték el a mai Magyarország területét! De hát akkor a hegységek is mind víz alatt állottak? nem tűntek-e ki szigetekként épen úgy a tengerekből, mint Európának egyéb őskőkorszaki szárazföldjei?

Hogy e kérdést épen most koczázatom régiség-kedvelőinkhez, sőt hazánk összes értelmiségéhez, annak főoka az, mivel 1876-ban, alkalmasint augusztus havában, a világ őskori archaeológiai és anthropológiai fővárosunkban gyűlnek össze, és akkor elkerülhetetlen lesz arra felelnünk: mely korból találhatnánk ezen országban az első emberek nyomait?

Erre, legalább eddig, a fennebbi felelet lenne a legkényelmesebb és leghatározottabb; de vajjon ki fogja-e az elégiteni az idegen tudósokat, dicsőretére váland-e saját kutatói igyekezetünknek, — egészen más kérdés, mert csakugyan kit illehet inkább az erre való felelet, mint minket, kik e földet lakjuk, kik azt anyánk gyanánt szeretjük, és minden irányban ismerni tartozunk? Vagy talán e téren is várjuk be azon időt, melyben a külföld haladottabb kutatói tárgyainkat összeszedik, hogy a szegény magyar búr az a külföld múzeumaiban bámulhassa?

Ébredjünk már egyszer a tekintetben is, és a mi sok fáradságba, költségre és tanulásba nem kerül, mit csak figyelemmel kell kísérnünk és fölcsodnunk, arra figyeljünk és figyelmeztessük azokat, kik földünket, erdeinket, vízmosásainkat, folyóink partjait kötelességből bebarangolják, gulyáinkkal, méneseinkkel, nyájainkkal egész nap ide oda járkálnak, és ha e tárgyakat netalán fölcsodák és udvarainkba behozzák, ne sajnáljuk őket krajczárokkal vagy tízesekkel megjutalmazni, és a leleteket a nemz. múzeumnak vagy akár a vidéki múzeumoknak megváltás végett, vagy ajándékképpen beküldeni.

Nem egyszer, de sokszor hangoztattam azt, mily nagy szolgálatot tehetnének a hazai tudományosságunknak a néptanítók, kik azon honpolgárokat nevelik, kik majd kizárólagosan és folyvást a földet forgatják és annak gyomrában évezredek óta rejlő kincseket és őstörténelmi maradványokat felissák! És ezen, évek hosszú során át irt intéseknek, a múzeum látogatói elébe adott kérelmeknek, kiosztott utasításoknak, vagy a csoportosuló vidékieknek adott magyarázatoknak mi volt eddig eredménye? — Leverőleg felelhetek csak e kérdésre, hogy igen kevés; a szóvirág elhangzott, az ígéretek feledésbe mentek, és a hol a vetett mag talán mégis kikelt és már szárt is kihajtott, ott a minket annyira bélyegző egykedvűség és ki-nem-tartás férge a gyümölcsöt megemésztette!

A hol még eddig a szakértők, nagyobb költséggel, tudományosan, a nélkülözhetetlen jegyzőkönyveket vezetvén, ástak: ott az eredmény rendszeren nem volt kielégítő; a hol pedig a hazában szerteszét rejlő őstárgyak a mindennapi munkálkodás közben, egyenként a földszinre vetetnek, azok vagy épen összeeszednek, összetörtnek, megfaragtatnak, fényesre csiszoltatnak, vagy házalóknak csekély áron eladtván, többnyire külföldre vándorolnak, mert már hazánkban sem az intézeteknek, sem a magánosoknak,

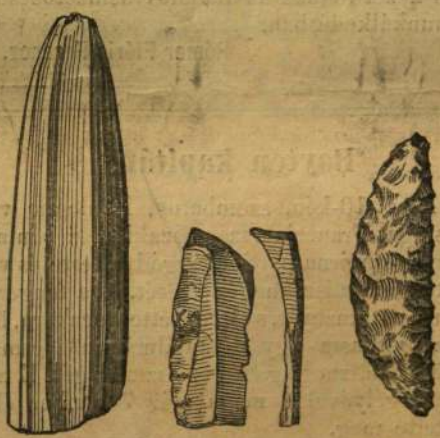
— kivén talán egy-két különcöknek, ki maga magának felcsigazza az árat, csak hogy egyedül ő vehesse meg az ilyesmit, — nincs annyi pénzük, hogy a garasokért vettek száz meg száz forint árán szerezhessék meg másod-kézből.

Igy áll a dolog hazánkban. S a mit jelenleg mint elkerülhetetlen teendőt ajánlunk, az nem a drága fémeknek, a nagy mennyiségben és sok változatban előforduló, zöld burkolatú sárgaréz

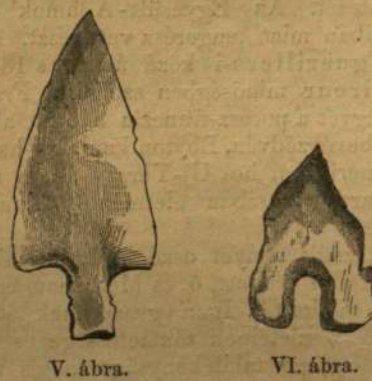
I. ábra.

fegyvereknek és szerszámoknak beszolgáltatása, bár ezeket is mindig szívesen és illő áron megveszessük; jelenleg csak arra kérjük tisztelt hazánkfiat, hogy a kovaszekereket

II. ábra. III. ábra. IV. ábra.

(I. ábra), a kőmagoktól (II. ábra) lepattogtatott késeket (III. ábra), reszelőket (IV. ábra), vagy a kőnyílhegyeket (V., VI. ábra), akár fekete, vékonyabb széleiken, zöldesen átlát-

V. ábra. VI. ábra.

szó obsidiánból, akár kovakőből készültek legyen, minél több példányban gyűjtsék, és a lelhelyekről értesíteni ne terheltesse.

Az obsidián leginkább Zemplénmegyében, a tokaji hegyláncz és a szomszédos megyékben fog előkerülni, de mivel már bronz tárgyakban is találta későbbi kőkorszaki tárgyakat, ezeknél érdekesebbek lennének a kovakőszilánkok, azaz emberi kéz által élesztett lapok, használt, és így metsző vagy vakaró eszközül használt, átmetszetükben kajsza oldalú, négy- vagy képező kovadarabok, melyeknek ha csak egyes darabjait is sikerülne találni, ennek hiteles tudomása által bőven lennének jutalmazva.

A mi ezen tárgyakból, hiteles kéztől, múzeumunkban van, csekélység; de miután már itt-ott találtattak, semmi kétség, hogy bővebben is fognak előkerülni és őstörténetünk évezredekkel előbbre mozdítani.

Gondolom, tavaly kaptuk az első biztos darabot Széki Péter urtól, ki azt Tisza-Igaron, Hevesmegyében találta. A lelet körülményeit hálával vennők, mert csak a második kézből került tárukba. Majd Ungmegyéből vettünk néhány igen csinos nyílhegyet, melyeket Kis-Bér és Koronczó táján is találtak; Hontban, a hírneves magyarádi lelhelyen báró Nyári Jenő gyűjtött kovaszekereket; s végre Budányi Mátyás földbirtokos ur haligócei birtokán, Szepesmegyében levő barlangban, a csepegőkő réteg alatt, hazánkban legelőször, két kovakő eszköze, t. i. egy késre és egy reszelőre ismert, midőn azokat már az ásó földművesek eldobták volt!

Ezek ősrégiségstudományunkra nézve nagy értékű vívmányok, melyek, hogy magokban ne álljanak: szemfüleskednünk kellend, és ha nincs pénzünk, hogy a barlangok csepegőkő rétegeit áttörjük, ott hol t. i. ősmérv, orrszaru, őselefánt stb. csontok közt e szerszámok is rendszeren előjönnek; legalább keressük fel hazánk folyói, főleg a Kárpátok alatti partjait és vízmosásait, és pedig ismét olyan helyeken, a hol a termőföld alatt, 1—2 lábnyi mélységben, vöröse égetett agyagrétegek, faszénnel és elporladt állatok csontjaival és békateknővel keverve tűnnek föl, vagy igen durva, kézzel gyúrt, nyílt tűzőn szárított edénydarabok mutatkoznak.

Ime alig két hete, hogy erről beszélvén, főt. Lipp Vilmos prémontrai kanonok, szombathelyi tanár és a vas megyei régiségi egylet lelkes titkára a kis-únyomi kőbányában talált kovakőszekerekről tudósított; Despinits Péter, kir. törvényszéki ülnök ur pedig a Bánátban talált igen durva cserepeket mutatott be, melyek mellett csak ilyen eszközöket kell föltételeznünk. Hát a kik a három Körös partjait lakják, a honnan már annyi rendkívüli alaku edény jutott csak Themák tanár ur révén is a múzeumba, mennyit tehetnének tudományunk emelésére, ha nem sajnálnák a fáradságot, néha-néha a szakadásokat megfigyelni és a fénylő kőszilánkok után nyulni?!

Varsóban létemkor egy régiségbúvár barátom diák fia egész nagy gyűjteményt mutatott fel, melyet kovaszilánkokból a Visztula partjain s táján szerzett, és pedig olyan vidékeken, melyeken azelőtt senki ilyesmit nem is sejtett! Ilyenek keresése módját legjobban eltalálta Ebenhöch Ferencz, most győri kanonok, előbb koronczói lelkész, szeretett barátom. Iskolájából kikerült suhanczokból ugyanannyi gyűjtő vált, és minden nagyobb szél után, mely a határban a homok hullámaival felkorbácsolá, és az alatta rejlő kovadarabokat napfényre hozta, tetemesen gyarapult gyűjteménye. A csekély jutalom csak buzdítá a keresőket, — az eredményt a magyar nemz. múzeumban tanulmányozhatjuk!

Ha így csak néhányan sorakoznának, kik a nép közt élnek, s nyelvén tudnak beszélni, mi lenne már is tekintélyes nemzeti gyűjteményeinkből!

Nem mondhatnám, hogy eddig egészen hiában kértem, hizelegtem, dicsértem, sürgöttem, sőt kifakadásimmal talán néha neheztelésre is adtam okot; — hála istennek, mozgunk, ha lassan is; és rövid husz év óta legalább egy — de meglehetősen nagy — lépést tettünk e tekintetben előre; de azért ha valamikor, most sürgőnk, forogjunk és sorakozunk, mert ajtónk előtt a „Congrès international d'anthropologie et d'archéologie, préhistoriques” azon fontos és elkerülhetlen kérdése: mely korból találhatnánk Magyarországon az ember első nyomait?!

II.

Első cikkemben leginkább az őskőkori maradványok, t. i. a kovakő-eszközök gyűjtésére és beküldésére kértem a tudományt pártoló hazánkfiat; de mivel e nemzetközi kongresszus anthropológiával (embertannal) is foglalkozik, annál fogva nemcsak az emberi ipar cikkeire, az emberrel élt állatokra, az általa használt terményekre kell fordítanunk a figyelmet, hanem első sorban magára az emberre is, a mint az a föld legrégebb rétegeiben elszórva, temetkezési helyeken külön-külön halmokban vagy sorban ássott sírokban, és pedig ezekben különféle módon, és a legérdekesebb emlékekkel együtt, és országszerte

a pusztá földben is gyakran találattik. A határ nálunk a római letelepedésig, és a keresztényiség terjesztéséig nyulik, melyen túl már más szempontok jönek tekintetbe.

Ha a tudományt és ennek tanulmányi eszközeit veszzük tekintetbe és azt kérdezzük magunktól: mit fogunk e téren a világból összeseregülő tudományos vendégeinknek bemutatni? megvallom, némi zavarodással csak annyit tudok felelni, hogy vajmi csekély anyaggal szolgálhatunk az összehasonlító embertannak, nem azért, hogy ilyen anyagról hazánkban tudomásunk nem volna, hanem mivel ezt eddig egyes eseteket kivéve, kevés vagy semmi figyelemre nem méltattuk.

A görög bölcs mondata: „Ismerd meg magadat“, ugy látszik, nálunk még sem lélek, sem embertanilag nem igen közkeletű. Ilyenekre, talán nem hibázok, ha kereken kimondom, még nálunk a többség azt mondja: Még nem nekünk való; hadd vesződjének az angolok, francziák, németek, hiszen különben is azok nyomain haladunk, és a mit századok során át kinyomoznak, már inkább mint kész dolgot vehetjük át.

Ez az okoskodás, mi tagadás, igen kényelmes és észszerű is azokra nézve, kik csak másod, harmadrangú nemzetek közé akarnak mindörökké soroztatni; de a magyar ember nemzeti büszkeségénél fogva szintén akarna az európai nagy hangversenyben szóval bírni!

Ha erősen akarnók: sokat lehetne még egy-két év alatt szerezni, bár a mit mulasztottunk, a mi értelmesség, rontási düh miatt reánk nézve örökre elveszett, azt már soha sem fogjuk pótolhatni.

Ha sajnálkozva emlékezem vissza a külföld, főleg a párisi anthropologiai társulat gazdag, az egész föld minden területéről nagy gondallal gyűjtött emberkoponya gyűjteményére, és nézem azt, mit tudunk fővárosunk összes terményrajzi és régiségtáraitól kiállítani, ki fog tűnni, hogy mi mindenre nagyobb gondot fordítunk, mint saját fejünk tanulmányozására! Nemcsak, hogy eddig, mint némely amerikai tudós, nem foglalkoztunk avval, hogy népfajainkat a hajtövé-nél fogva különböztessük meg a különféle törzsek szerint, a mint ez a vörös bőrtűekkel megtörtént, és valóban állandónak mutatkozott, hanem a mi szembeötlőbb: a koponyákkal, mint az emberi test gondolkodó részének burkolatával sem törődünk.

S ez még nem is fájna annyira, ha azt kel-lene hinnem, hogy a külföldi ily ósmeradványokra nézve áldottabb, azok emberhullái természeti vagy vegytani okokból épebben maradtak volna fenn mai napig! — de épen ellenkezőleg azt halljuk majdnem mindennap, hogy földmive-seink nemcsak ember-, hanem ló- és kutyavá-zakra akadtak, és azokról a fémmellékleteket leoldván, vagy mellettük találván, a koponyákat vandál módon összetuzzák, a csontokat össze-törlik és szétszórják, a nélkül, hogy a tetem tájé-kozását, a lónak, kutyának, és a másik, harma-dik emberváznak, kiket a nagy ur mellé a tul-világon szolgálatra rendelt kísérettől elevenen temettek el, — miképen fekvését stb. csak leírni is valaki érdekesebb tartotta volna. Pedig az ilyen lelet hallatára rendszeren az egész népség összefut, mindig van köztük mivel, vagy leg-alább irástudó is, de jut-e valakinek eszébe az évezredek óta az anyaföldben nyugvó csontokat romlástól megóvni, és a leletről némi tudósítást írni a nemz. muzeumhoz vagy a környékbeli szaktudóshoz?

A keresztény korszaki tetemeket, melyek szentelt földben nyugszanak, még a vallási kegyelet óvja, ezeket haimokra hordva rendszeren ismét azon földre, de kisebb területen temetik el. De mit csinál népkünk azon ós vitézek, előke-lők, talán a világ rázkódtatásában szerepet ját-szótt emberek maradványaival, kiknek bálvá-nyait, kóduczait, vagy egyéb jelző emlékeit a keresztényiség terjesztő lerontották, elhordották, megsemmisítették, s kinek csak gazdag arany és drágakő maradványaiból ismerjük fel nem-csak azt, hogy nem közönséges halandókat éke-sítették, hanem temetkezési modorukból még azt is gyaníthatjuk, hogy ezen vázak talán a honfoglalók hulláiból maradtak fenn a XIX-ik századig, mely büszke és felvilágosodott század emberei most azokat, mint valami rosz törmelék-et vagy hitvány gazt szétszórják.

Más országokban a földmíves, ha ilyesre akad, azonnal bejelenti a hatóságnak, mely a lelet biztosításáról és leírásáról kellően gondos-kodik. A találó megkapja jutalmát, és mindenki hazafias kötelességének tartja akármiféle sik-kasztást vagy rombolást megakadályozni.

Igy lettek nagyokká, tanulasgossakká, pél-dányszerűekké a németek, francziák, angolok, dánok, svédok stb. muzeumai! Így maradtak szegények a mieink! Ki falusi népünk ismeri, és vele e tekintetben gyakrabban érintkezik, ezeket nem fogja tagadhatalni, sőt azon szomorú kilátástól sem fog elfordulhatni, hogy ez a leg-közelebbi jövőben másképpen lesz!

S a míg valaha másképpen lenne is: mit csinálunk mi itten a fővárosban, a gyűjtemé-nyek gyupontján, kik nem apostolkodhatunk, bejárva e szép haza minden kertet és hir-detvén az ősemberiség ismerete evangéliumát?!

Lemondjunk-e kétségbeesve még a jövő-ről is, midőn multunk oly szomorú, jelenünk pedig oly kevéssé örvendeztető? — Távolról sem, hanem kezdjünk kettőzött erővel, és erős, állhatatos akarattal a munkához; és még a kongresszusig vajmi sokat pótolhatunk.

Ha vidéki lapjaink, melyek olvasni szerető népkünk kezeibe kerülnek, csak egy-egy hazafira hatnának a kerültekben vagy helységekben, már annak fölvilágosítása és közbenjárása is sokat menthetne meg a nemzet mivelődési tör-ténete számára a nélkül, hogy nagy fáradsággal nagy költséggel járna!

Legyen szabad saját nemzetünk önbecsü-lése tekintetéből remélnem, hogy nem lesz okunk szégyenkedni, és az egész haladottabb Európa, sőt, mivel más világörökségekből is leend-nek valószínűleg szakértő vendégeink, a föld-kereksége előtt ki nem menthetőleg vallanunk, hogy az „Ismerd meg önmagadat“ szabály-lal semmit sem törődünk.

E fölhevással és kéréssel megtettem köte-lességemet, — hazafiam a sor, hogy kudarcot ne valljunk! Ha Budapest messze esik, ott van-nak a vidéki muzeumok, azok a központtal szí-vesen keznek foglalkozni az általános nemzetbeesületi közmunkálkodásban.

Rómer Flóris Ferenc,
a VIII. kongresszus főtitkára.

Boyton kapitány.

Ápril 10-kén, szombaton, Boulogne város lakossága, Franciaország északi részében a La Manche csatorna partján, aggódva leste és várta egy tengerésztest megérkezését, ki a tengerszo-rost uszva utazta át, s életét tette kockára, hogy bebizonyíthassa egy új találmányu életmentő készülék hasznosságát és czélszerűségét. E talá-lmány segélyével 6 maga már 70 ember életét mentette meg.

Boyton kapitány — így nevezik a merész utazót — Amerikában, Pittsburgban (Pennsyl-vania állam) született. Fiatal korától fogva egy ismerték, mint jeles uszót és buzgó életmentőt. Csak tizenkét éves volt, mikor egy vízbe fult embert a biztos halál torkából kimentett, ma pedig már 70 ember köszönheti neki életének megmentését. Az Egyesült-Államok utóbbi háborújában mint tengerész vett részt. Azután Juarez guerrillero-i közé állott, s 1870-ben franc-tireur minőségben szolgált Francia-ország ügyét a porosz-francia háború alatt. A háború bevégeződén, Boyton kapitány haza uta-zott Amerikába, hol Új-Yersey állam minden tengerparti városában életmentő társulatokat szervezett.

Öltözetét, melyet uszó kirándulásai alkalmával viselni szokott, ő és Merriman amerikai mérnök találta föl. Igen egyszerűnek látszik az egész, de részleteinek tökéletessége és föltalál-loinak meglepő találakonsága mégis valóban bámulatos szerkezetű készülékké tették azt. Az egész vulkanizált kaucsukból van s két részből áll: egy újjakkal és kámszával ellátott köpenyből, melynek ujjaihoz kesztyűk is vannak erősítve, és egy testhez álló nadrágból. Öt légtartó az öltözetet oly könnyűvé teszi, hogy az 300 font-nyi súlyú víznyomás alatt sem süllyed el. Az első légtartó a kámszában van s egyszerűsége miatt a fej számára vánkoslól szolgál; a második a mellen nyugszik; a harmadik a hátán, végre a két utolsó a két lábhoz van erősítve.

E légtartók nagy előnye nemcsak abban nyilvánul, hogy az uszót elmerülhetetlenné tes-zik, hanem a bekövetkező ütések és zuzások ellen is megvédi őt, s a mi még ennél is fonto-

sabb, a testet mindig rendes szabályszerű hőmép-sékben tartják meg, a mi pedig nélkülözhetet-len követelmény azokra nézve, a kik a vízben hosszabb ideig tartózkodnak. Egy kis kaucsuk zsákban, melyet a belé helyezett légtartó szintén elmerülhetetlenné tesz és a mely hosszabbas uszás alkalmával ott lebeg az uszó mellett, három liter ivóvíz, 15 napra való élelmi szer, pár kis hajós zászol, röppenő és bengáli tűz jeladásra, egy kis lámpa, iránytű, revolver, kés, könyvek stb. vannak elhelyezve. Mikor a zsák kiürül, az egész öltözetet belé lehet csomagolni, s akkor sem nyom többet tizenöt fontnál.

Tegyük hozzá még, hogy Boyton kapitány-nak sikerült azt is feltalálni, hogy magát a vizen, ha nem is pontosan és biztosan, de mégis meg-lehetősen kormányozhassa, úgy hogy ez utóbbi találmányát is tökéletesíteni lehet idővel.

Vízszintes helyzetben uszván, vagy inkább talán hajózáván, egyik lábához vitorlát is akaszt, melyet egyaránt használhat evező-rudnak és evező-lapátnak s Boyton kapitány ezzel is nagyon ügyesen tud bánni.

Boyton kapitány, mikor ápril 10-én a Csa-torna átúszására vállalkozott, reggel 3¹/₂ órakor indult el Doverből és este 3¹/₂ 9-kor érkezett a francia parthoz. Utjában egy kis hajó kísérte a bátor uszót, melyben barátai és szakértők fog-laltak helyet, s mely a szükséges utikészleteket vitte, Boyton csak evezőjét és vitorláját tartván kezében.

Az időjárás eleinte igen kedvezőnek lát-szott, s a légköri tünetek gondos megfigyelése azzal biztatta az utazót, hogy 12 óra hosszat nyugodt időben uszhatik. De Boyton 15 órát töltött a vízben, reggeli 3 órától esti 6 óráig, mert mikor elindult, még sötét volt s a szél sem fújt kedvező irányban. Mikor pedig az esteli homály beállott, a kísérő hajó francia kapitánya nem volt hajlandó elvállalni a sötétben a fele-lősséget, s így a hajón egyhangulag azt kíván-ták, hogy Boyton, ki úgy is eléggé bebizonyi-totta, hogy az utat meg tudja tenni, szálljon be a hajóra. Boyton azonban legkevesebb sem volt kimerülve és folytatta tengeri utját. Merész vál-lalkozása óriási fogadásokra szolgáltatott alkalmat. Az első hirt levélhordó galamb vitte felőle Folkstone-ba; e hír következőleg hangzott: „A csatorna közepén 1¹/₄ órakor reggel. Pom-pásan haladok, 4 mérföldet tettem, még 9 van hátra. Jó kedvvel dohányszóva. Gris-Nez hegy-fok mutatkozik.“

Este felé a tenger háborogni kezdett. Boy-tonnak lehetetlen volt ennie az egész uton; megivott négy vagy öt grogot s elszivott vagy 10—12 szivart. Boulogne sur Mer-ben a tenger-parton minden hajó és csónak készen állt a merész uszó illó fogadására. Négy órakor délután a francia parton bár gyenge, de folytonos északi szél uralkodott; öt órakor egy sarka érkezett a kikötőbe, melynek utasai látták a tengeren a kapitányt. Hét óra harmincz perczkor érkeztek meg az utolsó tudósítások; Boyton 6 mérföld-nyire volt észak felé a Gris-Nez foktól. A népsokaság elege a partot, s a vámrőkre sorfalat képeztek a tömeg között. De a tenger háborúsa egyre növekedett s Boyton már közel volt a kimerüléshez; már 15 órája, hogy a tengeren van. Ekkor Mequin francia kormányos és az angolok nagy nehezen rávették Boyton kapitányt, hogy hajóra szálljon s úgy menjen Bou-logne-ba, hol már az egész város készen áll elfogadására. A népsokaság tapsviharban tört ki; a francia „bravók!“ közé angol „hurrah!“-k vegyültek.

Különbön Boyton kapitánynak nem ez az első merész kísérlete az uszás terén. Még a mult ősz elején történt, hogy egy amerikai gőzösről, mely az ír partokhoz közeledett, Boyton kapitány magára véve uszó öltönyt, kísérletképen a tengerbe ugrott s 7 órai tengeri utazás után szerencsésen a kikötőbe érkezett. Másor meg a Themsen Londonból Greenwichig tett egy kis kéjkirándulást, melyben őt Morgan hadnagy és Willis orvos is követték. A Westminster-hídnál ugrottak a Themsebe, nagy közönség jelenlét-ben. Boyton kapitány barátai s több, szakférfi gőzhajón követték az utasokat, kik sok apró csónaktól körvezeve vigan haladtak a Themse hajóján.

Eme kísérletekben azért mutatta be Boyton kapitány annyiszor a Merriman-féle találmányt, hogy azt, mely főleg a vízből való kimentések-nél s a vízepészeti munkálatoknál megbecsül-

hetetlen, az ó-világgal is megismertethesse és azt a hajózási társulatoknak, sarkvidéki utazók-nak, ugyintén az életmentő egyleteknek is megszerzése és használatát végett ajánlhassa. Czélja tehát nem csupán vakmerő sportkedvelésé-nek fitogtatása, hanem az életmentés iránt való érdeklődés felébresztése s az arra legalkalma-sabbnak látszó találmány megismertetése és terjesztése.

A hétről.

- Szép idő van.
- Nem ártana egy kis eső.
- De már levedzik a szőlővessző.
- Erős telünk volt.
- Nem is gondoltuk, hogy lesz még tavasz.
- Az ám.
- Hm, hm.

S megakad a társalgás.

Az a szólásmondás, hogy az időről beszélni rosz izlésre mutat. S a mi áll a társalgásra, még inkább áll az az írásra. Az időről írni még unal-masabb dolog. Az író akkor folyamodik hozzá, mikor egyáltalán nem tud miről írni. Nem más az, mint valami meglepő dologként emlegetni, a mit minden ember tud, s ismételtetni, a mit már régen megjósolt a mindenki kezén forgó kalendárium.

Azért hát nem is állunk elő vele, hogy itt a tavasz s nagyon szép az idő.

Pedig hát mégis csak hálásabb feladat a jelentkező fa-rügyről, nyilatkozó fűről, sárguló piprókról írni prózában verset, mint lyukat furni a vízbe.

És pedig ezt a hálátlan dolgot kell mivel-nünk, ha meg akarunk emlékezni a főrendek — szabadelvűségéről. Ez volt ezen a héten napirenden.

Egy ujdonatuj vörös-fehér-zöld, meg egy kék-fehér-vörös zászló jelenti a muzeum előtt, hogy a főrendiház ülést tart. Liberias laquaijok mellett yockey cocher-k conduirozzák az equi-paget az imopans escalier elé. (Bocsánat, hogy ily mivelt nyelven beszélünk, de hiába! nagy urakkal van dolgunk.) Bejutunk az előcsarnokba. Antik szobrok, mumiák, czimerek és egyéb régi-ségek igyekeznek benned felkeltetni a tárgya-lás megértéséhez szükséges hangulatot. Aztán megint livrés szolgákra akadsz, a kik elszednek tőled pálczát, esernyőt, — a mi nagyon paraszto-s közlekedési eszköz, — de ha kard van olda-lodon, azt meghagyják, mert arról rád ismerni, hogy te is született törvényhozó vagy.

Esetleg nem vagy az, felküldenek hát egy nyaktörő falépcsőn a karzatra. Onnan végig tekinthetsz Magyarország törvényhozási egyik faktorának az üléstermén, két dóriai oszlop mögöl.

Ez a főrendi ház bizonyosan „vörös republi-kánus“, gondolod magadban, a mint végig te-kintesz a vörös bőrrrel bevont körbe futó padokon, a vörös miniszteri szelvényeszekre, a vörös el-nöki emelvényen, a vörös asztalokon s a vörös sapkás püspökökön, a vörös öves szerb és román metropolitákon.

No hisz lesz itt vérontás a monarchikus el-vekben, akár a vörös tenger, ha azok elkezdnek itt véresszájuskodni ebben a vörös teremben.

Hanem hát kijárodol ebből a vélemé-ményedből, mihelyt beszélni kezdenek. Jámor fehér báránnyal ezek, s ha akad is köztök egy-egy farkas, az is keztyűt huz elébb a körmeire.

A luxus-adó nem tetszett egy némelyiknek. Majd a falusi bíró írja össze, melyik urnak hány cseléde, mennyi hátas lova van! Hisz az sze-katura!

Hanem aztán a nagyobb rész azt mondta, hogy bizony az úgy van, falun a falusi bíró az előjárója mindenkinek, még a mágának is,

hát bizony falun nekünk a bíró parancsol. Ebbe már bele kell nyugodni.

Hát aztán bele is nyugodtak. Azt a javas-latot pedig, hogy a luxus-adó helyett hozzák be inkább a hírlapbélyeget, elejtették.

Az akadémiában, melyről már elhitték né-melyek, hogy az is oly mozdulatlan, mint a muzeumbeli mumia, — nagy harc volt e héten. A nyelvészek tüzeket öltöztek egymással. Az egyik fél mellett harcolt azoknak a szavaknak, me-lyeket az irodalom és közhasználat elfogadott, még ha az etymologia törvényei szerint nem indokolhatók is, — másik ellene volt a magyar nyelv természetéből nem indokolható szóképzés-nek s az így támadt szokat kiküszöböltetni s vagy jobb új, vagy régi, de a használatból ki-ment szavak behozatala által akarta pótoltatni. Az ülés heves volt és érdekes. Végül is abban történt megállapodás, hogy azok a szavak, melyeket a közhasználat elfogadott, még ha nem vezethetők is vissza nyelvtanilag eredeti gyök-re, megtartassanak, mert hát verba valent sicut nummi, — de az önkényes szógyártás jövőre mellőztessék.

Igy ért békés megoldást az akadémiában kiűtött bábeli nyelvezavar, — hogy azonban az életben és irodalomban is megértjük egymást, ahhoz több is szükséges, mint az akadémia szentesítése.

Irodalom és művészet.

— „Az én hitvallásom.“ E cím alatt jelent meg dr. Hatala Pétertől, a tud. egyetem böl-cészettanári tanárától s volt rektorától egy 178 lapra terjedő röpirat, melyben a tudós szerző nagy tudományos készlettel igazolja a kath. egyházból ki-, s az unitárius egyházba áttérését. A könyv egyes fejezetekre oszlik, e címek alatt: A vallási krízis; a régi és az új csalatkozhatatlanság; a tanító egyház és a biblia; a messiás országa; az ősbűn és a megváltás; ki volt Jézus? Jézus kereszténysége, a jövő egyháza. A mű végeredménye, hogy a messiási tan a kereszt-tyenség lényege és magva, mely az összes kereszt-tyén felekezetek egybekötő kapcsolatát képezi; és hogy ez s a Jézus személyének felfogása az unitarismusban van legtisztábban; ennél fogva a kereszténység jövője vagy legalább egy magyar nemzeti egyház alakulásának feltétele abban áll: hogy az az unitarismusban egyesüljön. Az egy akol és egy pásztor eszméje egy idős a kereszténységgel. De oly értelemben, hogy az valamelyik (már akár a katolikus, akár az unitár) felekezet tanainak általános elfogadásá-val létesüljön: ha lesz is valaha, még századokig ábránd marad; s ennek a dr. Hatala „hitvallása“ sem egy könnyen fog proselytákat szerezni. A könyv ára 1 frt 50 kr.

— Az akadémia kiadásában a napokban ismét több becses kötet jelent meg; u. m. a „Magyar történelmi emlékek“ 22-ik köteté, melynek tartalma Kribulovsz „II. Mehemed élete;“ a m. tud. akadémia történelmi bizottsága által ki-adott görög szöveget ugyanannak megbízásából fordította Szabó Károly. 273 lap. Továbbá: a „Magyar történelmi tár“ 20 és 21-dik köteté. Az elsőben négy közlemény van: Jakab Elektől, b. Nyáry Alberttől, Knauz Nándortól és Erdy Jánostól. A másodiknak tartalma: „Az utolsó Apafi,“ tanulmány Jakab Elektől. Egy-egy kötet ára 1 forint 80 kajaár. — Ugyan-csak az akadémia kiadásában az osztályülése-ken föllovasott értekezések közül újabbban a következők jelentek meg: 1. „A vízből való élet- és vagyonmentés és eszközei“ Kenessey Albert lev. tagtól. Ára 20 kr. 2. „Tanulmány a régi zsidók orvostanáról“ dr. Rózsay József lev. tagtól. Ára 20 kr. 3. „A nummulitok rétegtani jelentősége a délnyugati középmagyarországi hegység ő-harmadkori képződményeiben.“ Hant-ken Miksa rendes tagtól. Ára 20 kr. 4. „Adatok a láthatárya-maradvány kórodai ismeretéhez“, közli Hirschler Ignác lev. tag. Ára 15 kr. — Megjelent továbbá egy füzetben Martin Lajos lev. tag két értekezése: „Az erómtani csavar felületek.“ „A vízszintes szélkerék elmélete.“ Ára 1 frt.

— „Magyar könyvesház.“ Az e cím alatt Aigner Lajos kiadó által megindított vállalat-ból a következők füzetek jelentek meg: 1. „Be-szélyek,“ írta Obernyik Károly. 2. „Somvári Fényes Ádám úr“ beszély, írta Tolnai Lajos. 3. „Holdas éj,“ beszély, írta Sacher-Masoch, ford. Csukási József. 4. „Anyos Pál költe-ményei,“ közli Abafi Lajos. Mindegyik füzet az illető szerző életrajzát is tartalmazza. Egy-egy füzetnek ára 20 kr, kettős füzeté 40 kr.

— Psenyeckzi Nagy Sándor debreczeni nyelv-tanártól „A francia nyelv levél szerinti önkot-tatásából“ a 48- és 49-diki lezárók füzeté meg-jelentek, s ezzel az egész mű be fejezve. Bolti ára 10 frt.

— Új lapok. „Magyar Kárpát“ cím alatt Ungvártól ápriltól kezdve hetilap jelenik meg. Szerkeszti Homicsók Miklós, a ki az orosz nyelven megjelenő, jó irányú „Kárpát“ hetila-pot is szerkeszti. A magyar lap mellékelte az orosznak, de mindenik lapra külön is elő lehet fizetni évenként 4—4 forinttal. — „Székely Tanítvány“ című nevelés-oktatásiügyi szakköz-lönyt indít meg Seps-Szent-Györgyön az „Eöt-vös-egylet“ Málk József szerkesztése mellett. A lap czélja főleg a vidék oktatástügyét és tan-ügyi életét figyelemmel kísérni. Megjelenik ápril hó 15-től kezdve havonként kétszer másfél iven. Előfizetési ára ápriltól december végeig 3 forint.

— A nemzeti színház legújabb ujdonsága, Abonyi Lajosnak „Panna asszony leánya“ című három felvonásos népszínműve, mely a pályanyertes „Falu rossza“ mellett is feltűnt, nem tette meg azt a hatást, melyet a szerzőnek első kísérlete, a „Betyár kenderője“ után várni jogosítva voltunk. Nagyon meglátszik rajta a beszélyírói kéz, mely inkább részletesen, mint nagy vonásokban rajzol. De részletei, egyes jelenetei szépen sikerültek, s a jellemzés kevés kívánnivalót hagy hátra. Ennek köszönhető, hogy hiányai mellett is tetszetős darab marad s még mindig megállja helyét a „Ripacsos Pista“ és „Székelyföldön“ című népszínművek mellett. — Ugyan e héten adták hosszas pihenetés után Szigligetinek „A fény árnya“ című pályanyertes tragédiáját, mely az érdemes szerzőnek egyik leghatásosabb mind szerkeszt, mind kidol-gozás tekintetében legsikerültebb művét képezi.

— Új zeneművek. Rózsavölgyi és Társa zeneműkiadó czégnél megjelent Alföldi Im-rétől „Csak azt mondják“ és „Tegnapelőtt csi-törtökön“ csárdás zongorára (ára 50 kr.), kissé czikornyás, de eléggé sikerült átírásban. Káldi Gyula „Székely Népdalok“ cz. gyűjteménye énekhangerre (ára 1 frt) néhány sejtésebb dal mellett, a magyar (ha nem is mind székely) népdalok nem egy gyönyört tartalmazza művészi szerkesztésben, melyre nézve csak az a kifogá-sunk, hogy lehetne néhol egyszerűbb és épen ez által népiesebb. Magyar népzene a maga egy-szerűségében szép, a modern európai zene hangszerelesének alkalmazása megöli abban fő előnyét: a népiességet. — Táborcsky és Parsch-nál megjelent: Tisza Aladártól zongorára: „Tudod-e te barna kis lány“ (ára 60 kr.) a hazai zenénk újabb művelőnét elterjedt hibát, melyről épen szólnak, annyira magán hordja, hogy ezen kívül nem sok marad rajta. Ifj. F a h r-bach Fülöp zenekarnagytól két új zenedarab jelent meg: „A víz czimbora“ keringő (Ára 80 kr.) és „Szerencse fel“ bányász-induló. (Ára 60 kr.) Az előbbi századik szerzeménye a fiatal és nagy tehetségű zeneírónak, kinek korábbi szerzeményei közt különben feles számmal talál-kozik jobb és eredetibb, mint az előtűnik fekvő kettő, melyek mint látszik, alkalmilag“ készültek, vagy legalább nagyon is magukon hordják e jelleget. Reméljük: a második száz mű közt ennél jobbakkal fogunk találkozni, s ebben a remény-ben nem bántunk el tulszígoruan e két művel.

Az „A p o l l ó“ folyóirat (IV. kötet 3. szám) érdekes és változatos tartalommal jelent meg. Feigler Géza, Nagy Béla, Hölzl Lőrincz mű-veivel. Az Apolló barátai előtt ismereteseke e nevek; kik nem ismernek: ajánlatjuk, ismerked-jenek meg ez életrevaló hazai vállallattal, mely hivatását napról-napra jobban tölti be.

Közintézetek, egyletek.

— A magyar t. akadémia nyelv- és széptudo-mányi osztályának hétfőn este érdekes ülése volt. A terem, melyben főleg az ifjúság jelent meg nagy számmal, zsúfolásig telve volt, de az

akadémikusok mások gyéren betöltött székein is nem kevesebb mint hatvanöt tag foglalt helyet, közöttük Haynald érsek, Jókai Mór, s mások, kik csak ritka alkalmakkal láthatók az akadémia ülésstermében. Ez érdekeltetést Szarvas Gábornak ez alkalomra bejelentett válasza keltette föl, melyben védelmére kelt az általa képviselt nyelvészeti iránynak Fogarasi és Toldy Ferenc utóbbi támadásaival szemben. Szarvas Gábor értekezése elején kötelességének tartá kijelenteni, hogy ő nem vonja kétségbe a nyelvújítás érdemeit, s számos oly szót és kifejezést, mely a neologusoknak köszöni eredetét, ő is helyesel és használja, de csak az olyanokat, melyek nyelvészeti szempontból kifogás alá nem eshetnek. Helyeslése azonban nem terjed ki azon lázas tevékenységre, mely törvényt és korlátokat nem ismerve, szem nem látta, fül nem hallotta törvények, s a legtöbbszór minden törvény és szabály nélkül gyártotta halomra, sokszor a szükség felül is, az új szokat. Az a nyelv, mely egy Pázmán ajkán 200 évvel ezelőtől a vallási kérdések legfinomabb, legsubtilisabb megkülönböztetéseit oly nemes s mégis oly érthető módon fejezte ki, ma már oda jutott különösen természetdúsaink szájában, hogy borzalom azt hallani. Ez a nyelvújítás tulkapásainak eredménye. Elfogadja az „ősi” nevet, de tiltakozik Toldy azon állítása ellen, mintha ő és társai elleni volnának a nyelv fejlődésének. Áttér azután Fogarasi ellenvetésének részletezésére. Ez utóbbi szerint az etymologia, az analogia s a helyes nyelvérzés az a három egység, melyet egyedül forrásnak ismerhetni el az új szóképzésénél. E tekintetben azonban a magyar neologusok egyedül állanak a világon, mert nincs nyelv, melyben analogia szerint alkotott szavak léteznek. Fölhossa példa gyanánt a „zömmök” szót, melyről tudták a neologusok, hogy az nem gyökérszó, s mégis megteremtették belőle a „zömm” szót, mely ma már általános használatu. Az analogiának, melyet Fogarasi másik forrás gyanánt említ, sem kegyelmű föltétlenül. Az „asztalnok”, „udvarnok”, „pohárnok” sat. szavak mintájára, melyek mindannyian szláv eredetűek, a neologia megalkotta a „tábornok”, „ülők”, „előzők” sat. szavakat, melyek eszerint mind hibások. Miért nem használták a nyelvújítók a „li” képzőt is, mely szintén megvan néhány mindennapi használt szóban, minők: „strimpfi”, „kapszli”, „kifli” sat.? Minden képzőt nem lehet mindenütt használni, s ha jogosult az osztály, veszelj, juhász, vadász, még nem jogosult a szivély, eszély, festész, gazdasz. Végül a „da”, „de” képzőről emlékezik meg, mely a neologusoknak nagy visszaélésekre nyújtott alkalmat, pedig e képzőt Barczafalvi Szabó Dávid pusztá ötletének köszönhetjük. — Az élelnessel fogadott fölölvasás után Toldy Ferenc emelt szót, hangsúlyozva, hogy az általa képviselt elvek mögött egy század nagy férfiak és tiszteltetelmű őrödalma állanak. Elfogulatlan itéletet kér azért az akademiától. Fogarasi János hibáztatja, hogy Szarvas csak egyes részeket kapott ki értekezéséből s azokra felel. Védelmezi a „nagy szótárt” Szarvas támadásaival szemben, a „nok”, „nök” képzőre pedig megjegyzi, hogy az nem csak a szlávban, hanem a persában, s néhány tősgyökeres magyar szóban is megvan. Végül azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy a mit a nyelvészokás már szentesített, az minden törekvés dacára úgy fog maradni ezután is. Hunfalvy Pál szerint az akademiának ki kellene mondania, hogy habár vannak is szók és kifejezések, melyeket ma már nem nélkülözhetünk, de ezek hibások, s óvakodni kell jövőre hasonlókat csinálni. Erre nézve szükségesnek tartja, hogy a szótárban az ilyen szók csillaggal jelöltesse meg, hogy a közönség azokra figyelmeztetve legyen. Legyen e vitának eredménye az, hogy ne gondolja minden ember hivatottnak magát új szók alkotására. Pulszky Ferenc fölelül, hogy a nyelvek idővel szükségképp fejlődnek és változnak. Örül egyébiránt, hogy a nyelvújítás korhórszavai nélkül Szarvas Gábor sem tudta megírni értekezését. Szarvas Gábor ismételve kijelenti, hogy ő és társai csak a rossz szók ellenességét. Jókai Mór, mint regényíró, érdekl, hogy a késő ivadék meg fogja-e érteni, a mit irt, vagy sem. Kétségkívül sok a hibás és sok a ferden használt szó; de egy általános irtó habórunak az a bábeli szerencsétlenség lenne az eredménye, hogy nem értenék meg egymást. Mert ő, a mit a közbeszédben elfogadva talál, annak irodalmi jogosultságát is

vitatja. Végül Ballagi Mór szólalt föl, általános derűtlenség között téve vallomást a nyelvújítás terén elkövetett bűneiről. Mint szótáríró, sok új szót csempészett be a nyelvbe, közöttük a „híver” és „nővér” szavakat is. Mindazonáltal már a negyvenes években is fölszólt a nyakra-főre való szógyártás ellen, s azért Hunfalvy nézetét osztja. — Ezzel vége szakadt a hosszú vitának, s néhány folyó ügy intéztetett el. A titkár sajnálattal említi, hogy Kriza „Vad-rózsák” második kötetéhez csak az anyag van együtt, de rendezve és magyarázatokkal ellátva még nincs. Végül Jókai Mór kérte ki az akadémia ajánlását László Mihály részére, ki nyelvészeti, népköltészeti és régészeti tanulmányok végett a bukovinai csángó-magyarok közé indul.

— A természettudományi társulat ápr. 21-iki szakgyűlésén Krenner József jelentést tett a zsidányi meteorokhullásról. Ormos Zs. temesi főispán felhívására a társulat Krenner Józsefet és Petrovits Gyulát megbizta, hogy a helyszínen tegyék meg a szükséges kutatásokat. Krenner előadja, hogy hazánk területén többször figyeltek már meg meteorhullást. 1751-ben Zágrábban tüzzölgő alakjában meteoros hullott; 1837-ben Budetin vidékén meteorokövek estek le. Nevezetesek még a borkuti, mező-madarasi, kakovai meteorokö-hullások. Legnagyobb szerű volt a knyahynai meteorhullás 1866. július havában, hol másfél négyszögmérőföldnyi területen mintegy 9 mássa meteor hullott alá. Zsidány közleg környékén, mely a temesvár-arádi vonalon fekszik, ez évi márcz. 31. d. u. 3-4 óra között nagy robaj és ágyudörgéshez hasonló csattanás kíséretében történt a meteorokö-hullás. Az ég egészen tiszta volt, és tűzi jelenséget nem vettek észre. A földalatt 9 darab közül 6 került a társulat birtokába, mely összesen 144 grammot nyom. Szürke, trachytzerű anyagok ezek, melyek csillámló pontocskákkal vannak tele. Az előző bemutatja a 6 darab meteorokövet, melynek vegyelemzését Vartha Vince, geológiai megvizsgálását pedig Krenner József vállalták el.

Egyház és iskola.

— Szilágyi Dezső, a budapesti egyetemhez a politika és a büntető jog tanácskére utonnan kinevezett tanár mult hetén kezdte meg előadásait. Alkalomszerű megnyitó beszédet nem tartott, hanem mindjárt a tárgyra tért. Kiemelte, hogy előadásaiban különösen figyelemmel lesz a magyar büntető törvényjavaslat intézkedéseire s a német, belga és francia büntető kódexekre, és hogy igyekezni fog, hallgatóinak a jelenleg Európában érvényben álló büntető törvényekről részletes képet nyújtani.

— A debreczeni ref. egyházkerület f. hó 15-én tartott ülésében a debreczeni jogakadémia kérdésével foglalkozott, s kimondá, hogy ez minden áron fentartandó. A kerület kívánságának tartja, hogy a magyar protestánsok legalább két jogakademiát tartsanak fenn, s hogy e célra erőiket egyesítsék. Ha azonban ez nem volna lehetséges, a kerület egyedül is fenn fogja az akademiát tartani.

— Adományok iskolai célokra. Gr. Eszterházy Pál a deveseri kath. népiskola építésére, a mi 16,000 forintba fog kerülni, 6000 forintnyi építési anyagot ajánlott fel ingyen. Zalka János győri püspök a vezekényi iskolára 500 forint, a vitnyédire 200, a szillire 200 és a romándira 100 forint adományozott.

— Az unitáriusok kolozsvári főtanodájánál felállítani elzót két tanári székre Fretwel János angol unitárius, ki tavaly hazánkban járt s meg is tanulta nyelvünket, 7500 dollárt gyűjtött Amerikában, s azt már el is küldé.

Balesetek, elemi csapások.

— Hajótörés a légben. A léghajózás még mindig a veszedelmes kísérletek közé tartozik. A napokban is nagy szerencsétlenség történt a Párisból f. hó 15-én tudományos célokból fölbocsátott „Zenith” léghajó utasával. Két léghajós: Croce-Spinelli és Sivel életét veszíté, a harmadik Gaston Tissandier súlyosan megsérült. A szerencsétlenségről ezt írják: A mint a hajó 8000 méternyi magasra ért, a három léghajós elveszté eszméletét. Croce-Spinelli, ki magához tért, megnyitá a szelepet, mire a hajó kezdett alászállani. Ő azonban azt hívé, hogy a hajó fölötté sebesen rohan lefelé,

nyilván zavarában, a 40 kilogramm súlyú aspirátor-készülékét kidobta. Erre a hajó rohamosan repült fölfelé és a hajósok ismét elveszték eszméletüket. Midőn a három utas közül Tissandier fölésmelt, két társa: Croce-Spinelli és Sivel már halva voltak. A léghajó Indremegyében, Ciron mellett egy majorságnál esett le. Sivel 30 éves volt, s egy kis lányt hagyott árván, Croce-Spinelli pár évvel idősebb. Tissandier, e híres léghajózó, ki felhők közti utjáról annyi érdekes tudományos értekezést és könyvet irt, most a kórházban fekszik.

— Hat napig a föld alatt. A Nagy-Bánya város határán levő „borzas-romlás” nevű bányánál f. hó 10-én délelőtt az áltarna egyik helyen összeroppan, mi által az azon való járás megszokott s három benn dolgozó munkás elől az ut elzáratt. A három ember: egy öreg bányász és két ács (az egyik fiatal, alig huszonegy éves) oláh suhanca, a másik katonaviselt ember) látván a halálveszedelmet, nem vésztette el lélekjelenlétét, hanem a nagy üregben tüzet raktak s megnyugvással adták át magukat sorosuknak. A bányában este észrevették a bajt, s rögtön hozzá kezdtek a szerencsétlenek megmentéséhez. A beszakadt uton lehetetlen volt részt venni, kénytelenek voltak tehát nehéz munkával egészen új ut töréséhez kezdeni, s hatodfé nap múlva csakugyan sikerült is őket földalatti a bánya-üregben, a hol tűzük, vizük és levegőjük volt ugyan, de semmi élelmi szerük. A szerencsétlenek 136 $\frac{1}{2}$ óráig voltak több száz öle a hegy mélyébe betemetve, mely idő alatt semmit sem ettek, s csak vízzel táplálkoztak; midőn kijöttek, minthogy szombaton mentek be, azt hitték, hogy hétfő este van, nem volt sejtelmük arról, hogy a 6-ik nap estéjén lettek kiszabadítva.

Mi újság?

— A király folytatja dalmáciai útját, ápril 20-án Spalatoba érkezett, s mint a többi városokban, itt is nagy lelkesedéssel és ünneplésekkel fogadták a dalmaták; e város kiváltságosa ragyogó volt, s a panorama még szebb, mint Zárában. Raguzában ápr. 27-28. napjaira a király ott időzése alkalmára szintén fényes ünneplésekre készülnek. A Clere földnyelvet Ő Felsége tiszteletére két török ezred fogja megszállani. A „Bayan” orosz corvette parancsot kapott, hogy Ő Felsége Raguzába érkezett várja meg. A király újabb hírek szerint két nappal tovább fog Dalmáciában maradni, mint tervezve volt; de azért még mindig elég jókor érkezhetik vissza, hogy az országgyűlést Budapestén személyesen berekeszse. Az országgyűlés tárgyalásai úgy sem engedik remélni, hogy pünkösöd előtt mind elvégezhessek a teendőket.

— József főherceg, ki az állatkert ügyét mindig meleg érdeklődéssel kísérte, közelebb alosuthi birtokáról jelentékeny mennyiségű nemes fákat és bokorfülkéket küldött az állatkertnek, egyuttal a következő levelet intévén dr. Szabó József társulati elnökhöz: „Kedves tanár uram! Mellékelve átszármazatom tájékozása végett az eddig megjelent kerti- és fásiskolai árjegyzékeimet, azon megjegyzéssel: hogy természetesen az állat- és növényhonosító társaság a befoglaltakat mindig saját választása szerint ingyen nyerheti. Egyelőre az idei tavaszra rendelkeztem, hogy a fagyok megszűnével rögtön 400 db robina pseudo acacia, kerítésnek — 3-4 éves növények — és kellő mennyiségű különféle bokor szállítassák az állatkertbe. A netalán kellő nemes fák kellékét tessék még vélem tudatni. Megjegyzem, hogy csak 1868 óta léptettett élethe fásiskolám, tehát csak gyöngébb, de keményen nevelt fákkal szolgálhatok. A homokos talajt tekintve, a feynövények között legelőnyösebbek volnának a juniperus és pinus sylvestris, maritima s nigricans fajták. Ajánlom magamat kedves emlékébe, maradván őszinte tisztelője József.”

— Az állatkert nagy gyarapodásnak néz eléje. Az igazgatóság közelebb Kairóból tudósítást kapott, hogy az állatkert számára mult őszön rendelt állatok f. hó utolján megérkeznek. Az impozans és becses szállítmány áll egy elefánt, két oroszlán, egy leopárd, két strucc, három gazella, egy marabu, két flamingó és többféle szárnyasból. Az állatokat kísérő nubiai szerencsen állandóan itt fog maradni, s mint állatorész alkalmazva. Kíváncsok, hogy a közönség tömeges látogatása által biztosítsa az állatkert anyagi helyzetének gyarapodását is.

— A Margitsziget, a főváros páratlan üdülőhelye, már élenkülki kezd. A nyáriidényre az igazgatóság nagy előkészületeket tesz. Többi közt két zenekart is szerződttet, egy katonait és egy czigány-társulatot. A lakások jó része már ki van adva, számos külföldi családi jegyzetétte magát elő. A park díszítésére az idén még kiválóbb gond fordítatik, s új terjedelmes virágsoportokat szándékoznak létesíteni. A szigetet vezető hid kiépítése, a Budát Pesttel összekötő nagy új hidról, még ez év folytán fog megkezdeni.

— Koryniczáról a napokban indítottak utnak 24 láda szénsavdus viz a „Zsofia-forrás”ból Bécsbe, a király asztali használatára. Ezt a vizet Ő Felsége keleti útján kedvelte meg és már hat év óta minden tavaszkor kedveskedik vele a fürdő-igazgatóság.

— A sugáruton máz megkezdtek a műcsarnok építését. A hazai művészek díszes házának fölépítése valószínűleg akadály nélkül fog folyni, miután a vállalat iránt több oldalról nyilvánul a közönség részvéte. A műcsarnok javára rendezett „előképek” kétszeri bemutatása 3209 forint tiszta jövedelmet hozott be az építési alap gyarapítására.

— Kohn Samu, a pesti zsidó hitközség jeles magyar hitszónoka, közelebből kiadta magyar szónokatainak gyűjteményét, mely annyival értékesebb, mert magyar nyelven ily gyűjtemény még eddig nem jelent meg. Ez alkalmából a hitközség legtekintélyesebb tagjai tisztelegtek nála, s dr. Hirschler Ignác akadémiai tag köszöntet és elismerést szavazott neki a kitűnő szolgálatokért, melyeket a magyar nyelv terjesztése érdekében tett. Emlékkel is megtisztelték. Vajha kartársai közül többen követnék a haza és a hazai nyelv iránti kötelességek útján.

— Benczur Gyula jeles festész hazánkfiát a müncheni festészeti akademiához tanárnak nevezték ki. Ő már a második magyar festő, ki Münchenben tanárkodik. Wagner Sándor hazánkfiát már évek óta működik ott tanári minőségben.

— Garibaldi tábornok meglehetősen csendéletnek örvendhetne Rómában, ha az angol és amerikai utazók kíváncsisága miatt nem kellene naponként vendégeket és látogatókat fogadnia. Az agy szabadsághős családjaival a Porta Pia közelében lakik egy kis házban. A bejutás hozzá nem nehéz a szokott fogadó órák tartama alatt. Átadva névjegyet egy, inasnak, az ember belép az éttermen át a szobába, hol a tábornok egy pamlogon ül. Fejét premes orosz süveg fűdi, vállát régi szürke shawl. Haja majdnem egészen fehér. Mentánában ballában kapott sebe miatt alig tud járni. Balkezé majdnem egészen szélhűdött. A látogatók csak elhaladnak mellette s mindegyiknek kezét nyújtja. Néha bocsánatot kér, hogy nem hagyja el helyét.

— Magyar zenészek a tengerentúl. Farkas Miska győri zenekara szerencsésen megérkezett New-Yorkba. Nem hiába féltek Farkasék a tenger felé, mely meg is zaklatta őket a hajón. De érték jobb napokat is és játékok által a tengeri uton közel háromszáz dollárt kerestek. New-York egyik legnagyobb mulatóhelyén, az „Atlantic Garden”-ban játszanak, hová félre vannak szerződttetve. Teljes ellátáson kívül minden zenész kap hetenként tizenhat dollárt, a primás pedig harminczat. Vállalkozójuk Győrről is hagyott néhány ezer forintot, hogy a népzenezők hon maradt családjaiknak legyen miből élni.

— Vasuti ruhatárak és ültözők. Az összes osztrák-magyar vasutizgatóságok megegyeztek abban, hogy minden jelentékenyben indó házbán ruhatárakat fognak életbelepíteni, a melyek arra lesznek rendeltetve, hogy azon utazók, a kik valamely városban rövid ideig tartózkodni, szándékoznak, de holmijaikat nem akarják magokkal czipelni, podgyászuat hatrahagyhasák egy ily biztos helyen.

— Öngyilkosság. Barna Ferenc, budapesti ügyvéd f. hó 20-án éjjel a kétszerecsen-utczában, a bazárban lakó Doblerlőt, kivel sokáig értekezett, lejövén, a bazárban levő kávécsarnokba ment. A szerencsétlen itt mérget vett be, mire azonnal meghalt. Az utóbbi időben beállt általános pénzzavarok mélyen sujtották, nagy veszteségei voltak s öngyilkosságának ez az oka.

— Regényes történet. Sok zajt üt most Erdélyben egy szegény deési zsidó esete, ki otthon nem tudván boldogulni, családja hátrahagyása-

val Pestre jött, hol hordárnak szegődött be. Ez még az ötvenes évek végén történt. A szegény ember ez állásban sem szerenczén sokat, kívándorolt Észak-Amerikába, még pedig egy ott utonnan alakuló városba. Ott aztán fölvette hordár-ruháját s kiállt a piacra szolgálni. A lakosság belátta e szolgálat czélszerűségét s hordár-egyletet alakította, megette őt igazgatónak. Ez állásban tíz év alatt hatvan ezer dollárt szerzett s indult hazafelé. Mindjárt a kikötőben megismerkedett egy ideggennel, kinek — midőn súlyos betegségbe esett — elmondta titkát, hogy t. i. bőrdődjében hatvan ezer dollár van családja számára, s kérte őt, hogy halála esetén adja át ez összeget nejeének. Az új barát pedig, látva, hogy a hazavándorló már eszméletlen kívül van, a bőrdőddel szépen odább állt. A mi exhordárunk ezt sajnosan vette észre, midőn felgyógyult. Nem panaszkodott azonban, hanem visszafordult Amerikába pénzt keresni újra, s nem is sejtve azt, hogy hatvan ezer dollárja mégis csak hazakerült Deesre. Mert a tolvaj barát, ki Amerikából átszökött Hamburgba, az ottani kikötőben hirtelen meghalt s a hatóság a bőrdődjében talált nagy összeget, a mellette levő végrendelet szerint, elszállítatá a szegény családnak, a halotti bizonyítvánnyal együtt. A deési család egyszerre örült és busult a halál-eseten. Pedig hát előt sirattak, ki pár év alatt megint szerzett huszezer dollárt s azzal jött újra hazafelé családjához. Mikor megérkezett, ép akkor volt legidősb lányának menyegzője. A mostoha apa, (mert az élő férj özvegye másodsor is férjhez ment), az asztalhoz lépett, mondván: „En a menyasszony mostoha apja, adok neki száz forintot.” Ekkor kilépett a jövevény s így szólt: „En, a menyasszony édes apja, adok neki ezer forintot!” Képzeltető a meglepetés és zavar, melyet a megholtak vélt apa s illetőleg férj megjelenése előidézt. Most azonban tizenkét tudós magyarországi és galicziai rabbi tanácskozik e kétférfjűségű ügy fölött, melynek eldöntésére joggal kiváncsiak lehetünk.

4. A világ parlamentjei. Egy új-yorki francia lap következőleg jellemzi a világ parlamentjeit: „A versaillesi nemzetgyűlés tisztességes, becsületes emberek gyűlékezése, kik annyira szívtűkön hordozzák hazájok javát, hogy azt igen sokszor megsértik — csupa buzgóságból, par trop de zèle, mint a Napoleonok szereték mondani. A német Reichstag: tanulók csapata, kik egyaránt összepörlekednek tanárúkkal, de azért mindenkor engedelmeskednek neki. Az angol parlament kitűnő gyárosokból áll, kik rég felhagyttak foglalkozásukkal. A magyar országgyűlés juhászokká, vagy ha tetszik pástorokká változott huszárokból áll. (1) Az amerikai kongresszus revolverekkel fölfegyverezett ritka legények társasága. Az olasz kamara tagjai megannyi garibaldinák, kik együtt üléseznek. A spanyol kortes gyakran — távol van, hiányzik. Végre a honulului parlament (a Sandwich-szigeteken) — sokkal civilizáltabb, mint a többiek valamennyien. — Ha ez élceskedő jellemzést mindenik nemzet csak annyira találja jellemzőnek, mint mi magyarok, akkor ugyan nem sok értéke van.

5. Légi kör por. Tissandor francia tudós számítás szerint Páris területén a levegőből minden fellegyszőgmérőföldnyi térre több fontnyi por ülepedik le 12 óra alatt.

Halálozások.

Binder Ferenc, ki Afrikában való több évi tartózkodása folytán a külföldi tudományos körök előtt is hírnevet szerzett, 55 éves korában Alvinczen meghalt. Binder Közép-Afrikában Chartumban osztrák konzul volt. Nagy gondallal szerzett gyűjteményét már előbb a szelben természettudományi egyetemen adományozta. Ezenkívül szülővárosának, Szászsebesnek egy evang iskola építésére 10,000 forintot hagyományozott.

Kun Miklós, Miskolcz város egyik érdemes polgára, 1848 előtt városi főbíró, a ki „Miskolcz város történetét” is kiadta egy kötetben, elhunyt 63 éves korában.

Debreczeni Kálmán, kunhegyesi aljegyző, elhunyt ápr. 12-kén, élete 29. évében. Koporsóját a város népe, melynek közszereketben álló tisztviselője volt, nagy részvétellel kísérte a temetőbe.

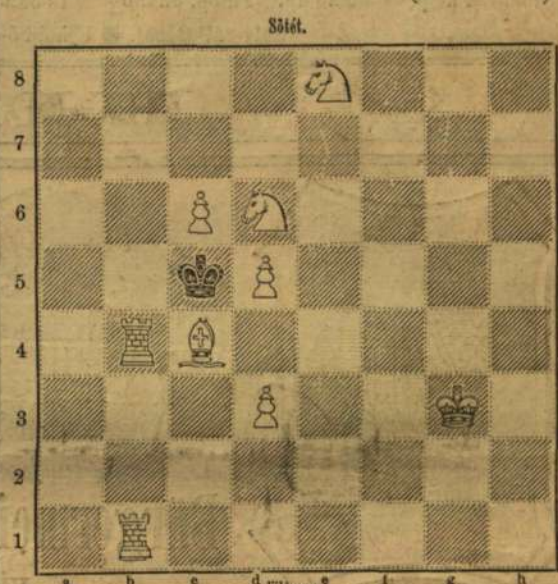
Kaplyon Darabant Ignác, 18 $\frac{1}{2}$ -iki volt

honvéd őrnagy, s legutóbb királyi közalapítványi hivatalnok, élte 59-ik évében hosszas szenvedés után, Pécsváradon meghalt.

Elhunytak még: Felső-pelsőci Tóth László ügyvéd, szabadságot állománybeli honvédszázados, ki az 184 $\frac{1}{2}$ -iki szabadságharc alatt is honvédszázados volt, apr. 19-én, 49. éves korában Szathmárt. — Petrovay Lőkös, Ungmegye egyik tekintélyes fia, volt honvéd és utóbbi időben szolgabíró. — Repeczky Pál Egerben 30 éves korában. — Járj György udvari tanácsos, 74 éves korában Bécsben. — Zeyk Ádám f. hó 13-kán Párisban, élte 31-ik évében. — Hidvégi gr. Mikó Györgyné, szül. gr. Bethlen Erzsébet 70 éves korában Kolozsvárt. — Sente Polixena, Sente József budai központiintézet tanár lánya, 18 éves korában. — Kállay Csilla, Kállay Ákos országy. képviselő leánya 17 éves korában, N-Kállóban. — Serényi Alajos nagyváradi kereskedő e hó 15-én. — Özv. gróf Lamberg Fülöp né szül. Hoyos Karolina grófnő Bécsben 64 éves korában. Neje volt annak a Lamberg altábornagynak, kit 1848 szeptember 28-dikán a pesti hajóhídon öltek meg, midőn egy bérkocsin Budáról jött át, hogy a nemzetgyűlést, mint császári biztos, feloszlassa.

SAKKJÁTEK.

803. számú feladv. Bennett M.-től (Londonban).

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

807-dik számú feladvány megfejtése.

(Gérez Károlytól Sárospatakon.)

VII.	Söt.
1. Fd6—c7	Be7—c7(a)
2. e6—e7+	Bg7—g6:
3. e7—e8 V+	Be7—d7+
4. Fe4—d5+	Kc6—d5:
5. Ve8—e4 mat.	

a)	Be7—e6(b)
1.	Be7—e6(b)
2. Bg6—e6+	Fh3—e6:
3. Bb8—b6+	Kc6—d7
4. Fe4—e6:	Kd7—e8
5. Bb6—b8 mat.	

b)	Be7—d7+
1.	Be7—d7+
2. e6—d7+	Bg7—g6:
3. d7—d8 V	Vh8—d4+
4. Hb5—d4+	e5—d4:v.t.sz.
5. Fe4—b5—d5 mat.	

Házasen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesin: Zeigmond. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Miskolczon: Hartmann testvérek. — Egerben: Tilkowsky Fridolin. — Szabadkán: Kosztolányi Árpád. — Csongerben: Ifj. Kaufmann Noe. — A budapesti. és megyei elnökök. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Rakos-Iszba: A. L. Ugy látszik, hogy én vagy nem ismeri vagy nem barátja a mostan már általános elfogadott en passant ütésnek. A kérdéses feladványban nem lehet két lépéses mat, mert 1. e2—e4+ — f4—e3: en passant és a második lépésre nincs mat.

Nyilt-tér.*

Központi irodánk áttétetik áprilhó 15-kén

V. József-tér, 6. szám, I. emelet.

Salgó-Tarjani községháza részvény-társulat.

* Az e rovat alatt közöltékért a szerkesztőség csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget.

Szerkesztői mondanivaló.

— G. S. „A szegény kevély leányokról“ szóló hosszú s itt-ott kissé lapos verszetben vannak egyes strófák, melyek egészséges humor, ódon zamat s népies kifejezés által valóban kitűnnek. Nem valamely mult századi kéziratról vannak-e másolva. Érdemes néhány töredéket, e rovatban legalább, olvasóinkkal is megismertetni.

„Keményített ingü kevély asszonyember, Kinek sebes tüze megégetett egyszer; Nem akarok hozzá közel ülni többször, Hogy melléd áltem volt, megbántam ezerszer.“

A keményített ing (mely itt a fényűzés jeléül vétetik) sok igénynyel jár:

Szükség, hogy kényerűt keresse sok eke, Sok lisztet is hajtsa a malom kerekére, Ezüst, arany prémet szoknya alján, vállán, Három renddel legyen a kláris a nyakán.

A vágó kést meg kell gyakran perditeni, Nagy velős konzervokat kondórokkal főzni, Az apró csupokat — falhoz kell vágdalni, Öreg kondórokat jobb a tűzhöz rakni.

Sok szolgál, szolgáló kell az ilyen inghez, Hat ló, hintó, kocsiis kívántatik ehhez, Nem ül az asztalhoz csak egy tál ételhez, Borral töltött pohárt kíván az ételhez,

Sok ezüst pohárral rakodott pohárszék, Szükség teli pincze, teli lisztes szuszék: Az aranyos kannát ha meg nem tölthetik: A kemény ing alatt a szív szomorkodik.

Kívántatik ehhez földig érő palást, Megvárja mindennap ötször a jóllakást, A palástnak alja kíván tisztogatást, Ha te azt restelled, talál ő arra mást.

A keményített ing nem szokta a munkát, Adj eleget enni, vedd meg jól az ágylát, Kiben kialhassa a hajnali álmát, Mig mutat a másnak a falon tíz órát.

A gazdai munkát az igen restelli, Guzsálnak, orsónak büztöt nehezeli, A fonást, a szövést nem igen kedveli, Az álmat, a táncot már jobban kedveli, s a többi.

— „Hős Attila — Szép Hildik.“ Elég tetsző forma s itt-ott a balladai menet, hang, fordulatosság is sikeresen van eltalálva. Néhol azonban a váltakozó refrain erőltetéssel jár s az egészet még egyhangúvá teszi, a mihez az is járul, hogy kissé el is van nyújtva. A fő ok mégis, a miért nem közölhetjük — hogy már másutt is (vidéki lapban) megjelent.

— „A pihenés“ most sem kielégítő. A másik még gyöngébb. Egyikét sem közölhetjük.

— „Reszket a nyárfa.“ Igazán, „olyan furcsa dolog“ — hogy mi sem értjük mi van benne. Azán kicsi is ez egy versnek!

Tartalom.

Tomesányi Ádám (arckép). — Idegen földön. — Czárna Tanács (vége). — Madocányi Pál (arckép). — A zürichi műgyűjtemény (képpel). — Iztria és Dalmácia III. (képpel). — Az úszó város (folyt., két képpel). — Egyveleg. — Melléklet: Kérem a magyarországi első körkörös maradványok ügyében (hat ábrával). — Boyton kapitány (képpel). — A hétről. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Művészet. — Halálhírek. — Szakfűtők. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyitlár. — Hetinaptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. cukor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Honapi és hetinaptár	Katholikus és protestáns naptár	Görög-országi naptár	Iszlám naptár	Nap	Hold
április	április (6)	Nisan, Rosch	6. p. 6. p.	6. p. 6. p.	6. p. 6. p.
25 Vasárnap. 4 Márk evang.	4 Cautate	13 E Husvétkas.	20 Mózes	4 55 7 2 regg.	6 55
26 Hétfő. Ervin, Kilit	Marcellin	14 Husvéthétfő	21 Husv. 7. napja	4 53 7 4 0 30	7 45
27 Kedd. Peregrin hitv.	Zita	15 Aristar.	22 Husv. inn. vége	4 51 7 5 1 18	8 47
28 Szerda. Vítal és Valéria	Váli	16 Agapia	23	4 50 7 6 1 54	9 59
29 Csüt. Maximin	Antalka	17 János	24	4 49 7 7 2 24	11 19
30 Pént. Sina Katalin	Entrop	18 Simeon	25 Naftalim.	4 47 7 9 2 46	0 28
1 Szomb. Fülöp, és Jakab ap.	Fülöp, Jakab	19 János	26 Sab. Iper. Sem.	4 46 7 9 2 58	este

Hold változásai. • Ujhold 5-én 4 óra 20 perczkor délután.

HIRDETÉSEK.

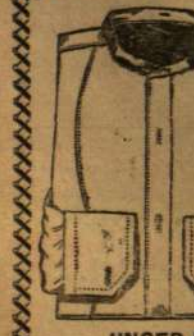
Bürgermeister Antal és Társa
vizmű-gyárosok,
VI. kerület, gyár-utca 6-dik szám Budapest.

Ajánlják szívesen gyártmányait, ugymint közönséges szivattyúkat házi célokra, nagyobb féleket gyárak használatára, — azután a forgószivattyúkat, melyek különösen alkalmasok birka-mosdók részére, vízi gödrök, árkok és elöntött mezők kiürítésére. Azonkívül vállalkoznak mindenféle kút ásást és szűrészt bármilyen talajban, ugymint: ártéri kutak furását, minden széles-ségben és mélységben. Vízvezetékek rakását úgy nyilvános, mint magánépületeknél és kerteknél. Fürdők berendezését. Szagatlan árnyékszék felállítását. És az általuk szabadalmazott kifolyó csapokat (nyomóval), melyek által a vízvezetékeknél használtan vízfecserlés ellen nagyrészt segítve lesz. Mindent a legutányosabb árak mellett szállítanak.

TEMESVARY MANÓ
magyar cipő-gyára
Budapest, király-utca 1-ső szám, ajánl.

Hölgyek számára:
Brünn-topányokat lakfejjel, legfinomabb díszítéssel 4 ft. 50 kr.
Topányokat gummi betéttel, magas kivágással 3 ft. 50 kr.
Bőr topányokat erős chagrinból, szegezett és erőfőt duplatáppal 3 ft. 50 kr.
Fiúk, leányok és gyermekek számára 100-féle fűtő 1-3 ft. 50 kr.
Videki megrendelések postai útjánvél mellett pontosan eszközöltetnek. Részletes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 508

Szép, jó és olcsó ingek
jótállás mellett, általában jeles kelmékből.

1 db. redőzött mellel 1.35, 1.85, 2.60
1 » sima, négyszeres mellel, 1.55, 2.35, 2.85.
1 » részletes mellel 2 ft. 2.25.
1 » himzett mellel 2.35, 2.75, 3.20.
12 pár férfi-harisnya 1.60 2.50, 2.35, 4.
12 » női harisnya, 1.50, 1.80, 2.30, 2.80, 3.30, 4, 5.
Ar-könyvecskék csak levélben kívátna és bérmentve küldetnek.
UNGER F. V. fia, Deák Ferenc-utca 5-ik szám.
Alapított 1835-ben.

A „Franklin-Társulat“ magyar irod. intézet kiadásában Budapest (egytem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Galambos Márton.
Gyógyszertan.
Állatorvosok és mezőgazdák számára.
Több százra menő magyar és latin vény-(recept) példával ellátva.
Fűzve 4 ft. 40 kr.
WAGNER LÁSZLÓ.
Gazdasági
műszaki vegytan.
114 fametszettel.
Fűzve 4 forint o. é.

Prof. Dr. Sampson
Coca
Preparato
Dr. W. Strauß
München-Pharmazie-Main

A perui coca-növény csodálatos tápl. és gyógyerejét Humboldt Sándor ezen szavakkal ajánlotta: „szükellőség és gumó a coquerosoknál nem fordul elő és testük a legnagyobb megerőltetés mellett is minden táplálék és álm nélkül napokon át éperős marad.“ Boerhave, Bonpland, Tudi és valamennyi dél-amerikai utazók által bebizonyítottatik: a német tudósvilág elméletileg már rég, gyakorlatilag azonban csak a mai napon „szerecsen“ — hez címzett gyógyszer, különösen mindenféle gyöngeség ellen (III. sz. lapdacs és borsesz). — Ára 1 doboznak 2 ft., 6 doboz 10 ft., 1 üveg 2 ft. és borsesz). — Kimerítő felvilágosítás dr. Sampson tanár-tól, mely a coca helyszínen gondosan tanulmányozta, ingens bérmentve a „szerecsen“ — hez címzett gyógytár Mainzban, és raktárai által: Pesten: Török-gyógysz. f. raktár Magyarországra néve. Brinn: Schönthal Fert. gyógyz. Prágában: Filist József, gyógyz. Bécsben: Haubner Ede. angyal-gyógytár, Hof 6., f. raktár Ausztriára néve. 448 (6-26)

Csak a valóban jeles bir eredménnyel.
R. földbírtokos ur T.-ben írja: „Az Ön iszákosság elleni szere hatással volt.“ W. S. királyi hivatalnok mondja: „Az Ön iszákosság elleni szerének hatása meglepő volt.“ D. kereskedő ur B.-ben írja: „Az Ön szere, hála Istennek jónak bizonyult.“ L. ur R.-ben írja: „A baj tökéletesen elhárított.“ — Bővebb felvilágosításokért bizalommal fordulhatni: Retzlaff Reinhold, gyár-tulajdonoshoz, Gubenben 732. (Poroszországban) 731

A sárospataki kovamalomkövek
a legjobb malomkövek a világon,
mert laposörlésben, roz- és kukoricaörlésben és darálásban

még a legjobb franczia köveket is felülmúlják,

a mit számtalan bizonyítványok által bebizonyíthatok. Miután aratáskor többnyire nagyon el vagyok halmozva megrendelésekkel, hogy akkor ezeket többnyire csak 3-4 hónap alatt feldolgozhatom, úgy kérem a nagyon tisztelt közönséget, a megrendeléseket minél előbb megtenni, mert még most abban a helyzetben vagyok, ezeknek pontosan megfelelek.

Megrendelések elfogadtatnak:

- 1) Magában a sárospataki kovamalomkö-gyárban Sárospatakon (postai vasúti és távirati állomás)
- 2) Budapestben GEITNER & RAUSCH uraknál a főraktárban.
- 3) Aradon J. Eckel gépgyáros urnál. 7:9 (2-12)
- 4) Szegeden Pálffy testvérek gépgyáros urnál.
- 5) Temesvárott Grünbaum Lajos urnál, gépraktárban, és még több raktárban, valamint magamnál is.

Mogyorós, u. p. Nyerges-Ujfalu.

Brzord J. Rezső.

MARGITSZIGETI GYÓGYFÜRDŐ

Budapest főváros közvetlen közelében.

35° R. meleg artézi forrás — porcellán-, márvány-, kál- és kőfürdők zuhanykészülékkel — nagyszerű kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül- és beföldi lapok — naponta zene.

Kóralakok, melyek ellen a Margitszigeti hévíz kedvező eredménnyel használtatik:
Köszvény — az izületek, izmok, csontvártá, ideghüvely, idült csúza. A csú, köszvény, erőművi behatások, typhus után fellépő hűdés. — Zsákák — A csontbántalmak, csontszűt, izületi bajokat és külsőreket követő elváltozások. — Fájdalmas hegek, merevség, hűdés. — Bőrbántalmak. — Vizeleti nehézségek. — Mész és hüvelybántalmak

A hévíz belsőleg eredménnyel használtatik: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigeten van gyógyszerár; rendelő orvos: Dr. Verzar. Bérleteknél egy a fürdő, mint a menijegyek együttes váltá-ánál, árelengedés. A szigeten lakók a fürdő használatnál és a menijegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal órákint készér közlekedés

A nyári idény május 1-jén megnyitattik.

A lakások megrendelése: a szigeten a felügyelőségi irodában.

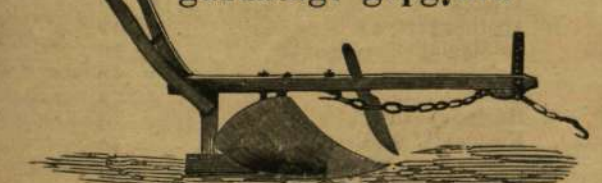
A Margitszigeti felügyelőség.

701 (2-6)

utolsó posta: Ó-Buda.

FARKAS ISTVÁN

gazdasági gépgyára

ajánlja a t. cz. gazdasági közönség figyelmébe kitűnő jó készítményű gazdasági gépeit, u. m.: szantókeket, töltőgép- és kapáló-eket, magtakarókat, szóró- és soros-velő-gépeket, szecskavágókat, repavágókat, cséplőgépeket többféle nagyságban, kéz- és lőerőre, tisztító és szálkáló szerkezettel. Szóróróstat, kitűnő újabb szerkezetű tisztító és választó rosták, mely a konkolyt, vadócot, épen úgy mint a konkolyvalasztók tisztán dolgoznak, és nagy mennyiséget végeznek, különösen kereskedők és nagyobb birtokosok számára alkalmasak; s több mindenféle gépek készen kaphatók Ugyazint javítások is elfogadtatnak.

Gyári helyiség Pesten, álló-út 5. sz. alatt, hova minden levelek s megrendelések küldetni kértnek. 676 (4-6) Farkas István, gyárnok.

Egy csésze kávé

csak egy új krajczárba kerül,

az általunk újonnan feltalált hasonszenvi gazdasági kávé használatát által, mely az 1873-iki bécsi világkiállításán az érdem-éremmel lett kitüntetve és a melyet most kereskedésbe bocsátottunk. — Ezen mű-kávé különösen háztartások- és kávékedvelőknek ajánljuk, miután az a kávé-bab hozzávegyítése nélkül is jeles italt szolgáltat. 692 (2-3) Teljes tisztelettel

LEITNER és GRÜNWALD,
k sz. pótkávé- és csokoládé-gyárak, Budapest, király-utca, 69. sz.
Utánzások ellen véd-jegyünk által megóvatva
Kapható minden fűszerkereskedésben.

Saját káron
okulva, végül Orlice Radolt, mennyiség-tanárhoz Berlinben, Wilhelmstrasse 126, egy játék utasításért fordulék. Rövid idő alatt azazal már a második húzásan

jelentékeny tornót
nyerék, míg eszelőt mindig a hírhedt bécsi és hohennai lotóproféták tanácsára raktam, és nagy összegeket vesztettem. Leitzgab Teréz. Lemberg, Bécs mellett.

Rendelvények pontosan eszközöltetnek.

LÖBL FRIGYES
Budapest, váci boulevard 6/2.

A legbiztosabb és legkellemesebb szer
váltóláz ellen,
különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek a

Chinin-csokoládé
és a
Chinin-cukor

Rozsnyay M., gyógyszerésztől Aradon (ezelőtt Zombán), melyeket magyar orvosok és természet-vizsgálók naggyűlése Fiumében pályadíjjal koszorúzott.
Kapható vagy megrendelhet a birodalom minden jóhíru gyógyszeráránál.
A hamisításoktól óvakodni kell!
Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszorúzott készítményt kérje és fogadja el. 288 (56-0)

ÁSVÁNYVIZEK Hédeny L., m. kir. udvari szállító. Hédeny-tér 1. sz., bel- és külföldi ásványvizek és forrástermének legnagyobb raktára; mindenkor friss minőségben.	BANK-ÉS VÁLTO-ZULETEK (Matz, Holzwarth & Schubert, Pest.) U. V. Diána-útcán; mindenféle részvények, állampapírok és sorosjegyek bevásárlása és eladása. Vidéki megrendések pontosan s gyorsan teljesítettek.	ILLATSZERÁRUK Vértessai Kandór, m. kir. udvari illatszerár, Rindórt-tér 1-6 szám alatt Pesten. Gázdagok felszerelő Illatstráktar, mindennemű angol és francia illatszerek, ugyancsak nagy választékban bel- és külföldi toilettécikkek.	ORVOSOK. Dr. Eiber v. Budapest, József-utczai 96. számú házában, rendel 2 óra-ig; ugyanott kapható: „Nem diét-vizszelje” című műve (írón, postával: 1 frt 10 kr. (Lásd a „Politikai Újdonságok”-bani hirdménynt).	PAPIRKEREK Riegler József Esztendő-könyvek és könyvműköltés-műve 11. száma.	
ÁSVÁNYVIZ-KÉSZÜLEKEK ÉS SIPHONOK. Müller L. & Wagner, Budapestben, (Buda, Kálcsa-utca 29.), üdvözlőnk snik vizgyárák számára teljes berendezése s, a legújabb folttelek mellett	DISZMŰYÁRI ARU RAKTÁRAK. Marton Alajos, váci-utca, nemzetiszállodalav-zsemők. Legnagyobb rakattar bronz-, bór- és porcelán-diszmuajdonságokkal, a hol az ízelet ándészese végzőkö kiülv vendégek is szivesen fogadtaknak.	METERMÉRTEK ÉS RENDESZER. Jörg István, hatvani-utca 18. szám. (Esztersek és orvos-gyógyszereszi műeszek nagy válna-zetke.	ÓRÁK. Echner József Árv, váci-utca 5. sz. Lognuszgöböráratrak Árjegyzékek itnyen. Javitások jófállás mellett eszközöltek. (Alap. 1808-ban.)	SEBTAP Könösök egyetemmel elismert dr. Forty-fél pesten: Török J. gyógyutca 7. szám, valamint gyasert, Nagy csomagrán	ÚVEGKEREK: Jörg István, hatvani-utca 18. szám. (Esztersek és orvos-gyógyszereszi műeszek nagy válna-zetke.